

Conferència pronunciada en l'Auditori Narcís de Carreras "La Caixa",
dintre dels actes commemoratius de:

FREUD 150 anys.

Organitzada pel Grup de Treball de Psicoanàlisi de la Delegació de
Girona del COPC.

Jsidro Rebollo Conejo. Psicoanalista. Dr. en Psicologia.

Girona 25 de Novembre de 2006.

Història de la psicoanàlisi al sud dels Pirineus 1893/1980

En què consisteix explicar la nostra història, com podem ser fidels si cadascú té la seva? La visió històrica és una particularitat. *Traduttore: traditore*. Sempre hi ha un biaix que fa que els noms restin oblidats o acaparin l'honor. Hi ha malgrat tot una història dels personatges i una de les idees i la seva acceptació. El que sempre hem vist ha estat la repetició del Real, la lluita particular de la causa a través del temps. 150 anys ens contemplen i les portes no s'obren, possiblement perquè la consistència de la psicoanàlisi resideix en el fet de que existeix perquè és un símptoma de que les coses no funcionen.

Hi ha un imaginari en el que busquem raons i excuses a la resistència, que està format per la ciència de l'època, el saber endogàmic enclaustrat, la resistència de la medicina, la dictadura del moment..., però hem de buscar noves raons que justifiquin que després de l'impàs dictatorial, les coses no hagin canviat gens ni mica en l'àmbit universitari. Excuses que amaguen la hipocresia del subjecte, la crítica des del desconeixement davant la idea que proposava Freud. La clandestinitat sempre ha estat la nostra aliada.

Galileu (1564-1642) produeix en la humanitat una ferida cosmo-teològica al descobrir el centre d'orbitació planetari. Ha de callar malgrat que "*Epore si mouve*".?

Charles Darwin, (1871) produeix una ferida etnocèntrica al presentar la seva teoria evolutiva.

La ferida freudiana serà egocèntrica, narcisista. L'home no és l'amo de la seva pròpia casa. La moral donarà pas al determinisme inconscient.

La psicoanàlisi dona protagonisme al subjecte i com que aquest parla dels seus afectes, prima no el fet, sinó al significant. No ha estat la psiquiatria qui ha fet oposició a la psicoanàlisi. Han estat les persones que la practicaven. Això no exclou la lluita interna que sempre han mantingut les associacions analítiques. La figura de l'amo, la del "*Padre*", està massa a prop.

L'espai entre la tasca terapèutica i el control social mai ha estat clar. La ciència mèdica ha volgut determinar la norma que definís la cultura, lo social. La ciència s'erigeix en defensora de la ideologia i repressora de la dissidència.

Sempre ha estat una lluita de Déus, que han col·locat la ciència i el saber com a barrera a l'avenç. La ciència és el més proper a Déu, la bogeria és l'essència humana, és feina dels Déus. Aquests Déus conviuen en cercles de poder tancat, emparats en la medicina, la filosofia i la pròpia psicoanàlisi. Per això tots formem part d'aquesta història.

Analitzaré així, de forma cronològica el que ha estat l'arribada d'aquesta pràctica i com s'ha anat instal·lant al nostre país.

El freudisme en d'altres països

1886, Freud ha anat a París en busca del saber en Charcot.

1890, Torna a Viena amb Breuer: "*La Histèria i el seu mecanisme*"

1890, Descarta la hipnosi i sorgeix la Psicoanàlisi com a terme.

1899, Freud arriba a "*La interpretació del somnis*"

1902, Freud y Stekel funden "*La Societat Psicològica de los miércoles*" en Calle Berggasse, a casa Freud.

1908, Serà "*La Societat Psicoanalítica de Viena*", junt amb Adler, Max Kahane, Reitter, Stekel.

1908, En Salzburgo es celebra I Congrés de Psicoanàlisi.

1909, Conferències en EEUU en Clark University.

La Psicoanàlisi resta representada: Jung (Zurich) Ferenczi (Praga), Jones (Toronto)

Difusió per Europa

A Rússia en 1903 es tradueix "*La interpretación de los sueños*". A 1908 es crea la "*Revista de Psijoterapia*".

1909, la Psicoanàlisi no té repercussió. Luria s'interessa, però després ho critica.

A Itàlia, Baroncini, en 1908 publica un treball sobre psicoanàlisi.

A Anglaterra va tenir un desenvolupament lent. Per contra a Holanda, té gran difusió: Von Emden, Van Ophuijsen. A Hongria, destacà Ferenczi. A Noruega, Vogit. A França, va ser molt lenta. Ja existia ciència psicològica sobre l'inconscient: Charcot, Berheim, Janet.

En 1910 es celebra el *II Congrés de Psicoanàlisi* en Nuremberg i es crea l'associació Psicoanalítica Internacional que presideix Jung.

Resistències.

La clínica de l'època estava representada per Pinel, Esquirol, Charcot, Braid, Liebault, Berheim, Janet, Ribot, Pitres et Regis, Gilles de la Toruette, Griesinger, Kraepelin... *Nihil novum sub sole*

La psicoanàlisi aporta un nou model d'abordatge de la conducta humana distant de l'idealisme i de la ciència positivista. Freud no tan sols proposava una teoria etiològica de la malaltia, ell va trobar les claus desconegudes fins ara del comportament humà.

La pulsó de mort (Més enllà del Principi del Plaer). Trenca amb les ètiques utilitaristes (James i Stuart Mill), amb l'hedonisme, estoics, escèptics. Una repetició que va més enllà de la voluntat del subjecte. W. Reich buscava en la psicoanàlisi una felicitat. També Freud resulta estrany a la ciència de l'època. Especialment per la importància que dona a la sexualitat en l'etiologia de les neurosis. Cal plantejar-ne si és possible una ciència humana després de l'inconscient freudià.

La psicoanàlisi neix al trencar amb la confesió. Neix de la indignació mèdica.

L'arribada a Espanya va consistir en aterrar en un país bàsicament rural amb un component religiós terriblement arrelat en les seves gents i especialment en la

doxa. Va ser llavors rebut com quelcom pertorbador de les consciències per a alguns, mentre que per a uns altres era l'oportunitat de l'oceànic. La ciència no estava per a flexibilitzar-se admetent nous aires. La victòria i consegüentment l'anul·lació de qualsevol apertura, van enclaustrar el saber i van rebutjar amb malícia aquesta frescor que se li proposava a la clínica. Només alguns il·luminats es van atrevir a prosseguir la lluita individual. L'endarreriment àdhuc avui ho sofrim. No van ser els Pirineus, sinó aquells que es van amagar rere d'ells.

Al nostre país podem diferenciar tres etapes

Considerem com a una primera etapa aquella que va des de l'aparició del treball freudià i l'arribada a Espanya del seu mètode i una segona on la psiquiatria i en el seu nom els psiquiatres dominants durant el franquisme impedeix la seva instauració i difusió. Com a tercera etapa destaquem la seva institucionalització, ja cap 1968.

1ª Els primers articles freudians datats arriben a 1893. Granada, Barcelona, Madrid, seran les seus d'aterratge. La publicació por López Ballesteros de les Obres Completes seran un moment especial. Els primers articles tenen com a referència la tècnica hipnòtica, la histèria, l'apremi, l'associació lliure. Juarros, Gayarre, Fernández Sanz, Valle.... es fan eco de l'arribada de la psicoanàlisi. No coneixen a Freud, no ho practiquen, no eren conversos.

2ª Entre més crítiques que lloances, els conceptes se van incorporant. Sabem de fortes resistències per part de la ciència mèdica. La pràctica té com a base l'estudi de l'obra psicoanalítica; s'organitzen grups, encara no hi ha analistes, ni l'anàlisi didàctic. Láfora, Sanchís Banús, Mira y López, ... són l'obertura intel·lectual; proposen la tècnica psicoanalítica com a teràpia, amb un cert recel. Malgrat això no s'introdueix en la pràctica psiquiàtrica, però forma part del repertori terapèutic. Són els anys de la Guerra Civil.

3ª Institucionalització i lluites institucionals 1968.

PRIMERA ETAPA 1893-1922

En España: Madrid i Barcelona.

Una data, el 10 de Febrer de 1893, en la *Revista de Ciencias Médicas* de Barcelona apareix un article: "*Mecanismo psíquico de los fenómenos histéricos*" Comunicació Preliminar, firmat por Breuer i Freud. No trobem el nom del traductor, tan sols la referència: *Wiener Med. Blätt*, número 3, 1893.

El mateix article és reproduït amb la mateixa forma en *Gaceta Médica de Granada* (Febrer i Març de 1893. Vol XI, números 232 i 233)

López Ballesteros pensa que podria haver estat un tal Luís Dolsa persona interessada en temes relacionats amb la psiquiatria.

Pensem que a França el primer treball "*Algunas consideraciones para una estudio comparativo de las parálisis motrices, orgánicas e histéricas*" apareix en 1893.

Hem d'esperar fins a 1936, a Angel Garma, per a que s'elabori el primer article plenament psicoanalític.

En 1897 En *Revista Médica Catalana* i *Revista de Ciencias Médicas* de Barcelona apareixen articles traduïts del francès: "*La obsesión en Patología Mental*", traduït per D. Ruíz Rodríguez en *Gaceta Médica Catalana* i el 10 d'abril de 1897 en *Revista de Ciencias Médicas* de Barcelona un de Luís Dolsa amb títol "*Psiquismos histéricos*", considerat el primer article que fet per un espanyol aborda críticament la psicoanàlisi. Cita a Freud com a ginecòleg canviant el seu nom per "*Frend*".

En 1898 apareixen més articles on Freud aborda el tema de l'angoixa i la seva relació amb les neurosi. Ja no és tan sols la referència organicista, fisiològica o degeneració de Morel.

Hi ha un oblit als següents anys. Les revistes catalanes tan sols publiquen referències a la hipnosi i la suggestió. Hem d'esperar a 1908 on els psiquiatres de Madrid descobreixen a Freud. Just quan el freudisme té més força productiva (I Congrés Internacional en Salzburgo, 1908)

1908 Juarros publica en *La Clínica Moderna* "Concepto clínico del histerismo". Juarros es professor de psiquiatria, més tard defensarà la psicoanàlisi.

En Madrid

Podem dir que la psicoanàlisi té l'entrada per Madrid.

En la capital existeix una forta dependència de la filosofia alemanya. Hi ha un domini exclusiu de la psicologia experimental. Des de 1902, Simarro és el catedràtic de psicologia experimental. És l'edat de plata de la ciència espanyola. Existia *La Institución Libre de Enseñanza* i *El Museo Pedagógico*, ambdós de caràcter laic. La Avantguarda cultural de la península estava formada per Jiménez de Asúa, Marañón, Ortega, Giner de los Ríos.

Els pensadors més destacats com a Ortega invitaven la l'originalitat, la no dependència europea respecte de la ciència. Ortega dirà en un article sobre Baroja: "*Queremos la interpretación española del mundo*"¹

En 1910 escriu un assaig que serà publicat al 1915 en "*La Lectura*", "Pío Baroja, anatomía de un alma dispersa", amb un epígrafe: "Hipótesis del histerismo español"; es la primera vegada que Ortega aborda la psicoanàlisi. Pensa que la teoria freudiana podria servir per a canviar el particular caràcter hispà. En el seu intent d'aplicació sobre el caràcter espanyol, busca separar-lo de la mística i apropar-lo a la biologia.

"El chulismo, el flamenquismo, la bravuconería, la exageración, el retruécano y otras formas de expresión que se ha creado de una manera predilecta nuestra raza podrían muy verosímilmente reducirse a manifestaciones de histerismo colectivo. No se me oculta que al proyectar dos tipos clínicos de la patología individual como histeria y neurosis obsesiva sobre la espiritualidad colectiva dejan de ser enfermedades, en el sentido médico. Conste así"

Difícil tasca la pedagogia (feina impossible diria Freud). Ortega desconeix que els desitjos són inadoctrinables.

Ha llegit "*Psicopatología de la vida cotidiana*" i critica obertament la interpretació dels somnis i la gènesis sexual.

Aquí realment no hi ha polèmica sobre la psicoanàlisi, tan sols situacions curioses com la de Ortega que si per una banda diu que pot aprofitar-se, més tard no dubta en crear una crítica sense arguments publicant en 1911 "*Psicoanálisis, ciencia problemática*" No ha aprofundit ni sobre catarsi, actes fallats i associació i s'atreveix a criticar invitant al retorn a la ciència positiva. Tot és una confusió. S'assimila psicoanàlisi amb confessió, amb suggestió, ...

---

¹ ORTEGA I GASSET, J. "Una primera vista sobre Baroja". *Revista de Occidente*. En O.C. II. Madrid, pág. 103.

“justificación científica del confesionario” acusa a Freud de “robinsonismo, descubridor ingenuo”.

Germán L. García, es pregunta per què Freud en la seva “*Historia del movimiento psicoanalítico*”, no comenta aquest treball d’Ortega. Possiblement, argumenta, Freud no buscara enemics a Espanya.²

A més resumeix “*Psicopatología de la vida cotidiana*” i el treball de Freud sobre Leonardo.

Estem a l’època en que Wundt ha fet independent a la psicologia experimental.

1911 En Brill es funda la Asociación Psicoanalítica de N. York, Jones la Asociación Psicoanalítica Americana. En França hi és Janet.

1910-1930. La psicoanàlisi va trobant adeptes i ressò. Després s’esborra a favor de una psiquiatria de tipus neurològic influenciada per Paulov. Alguns intentaven la conjunció de Freud i Paulov (reflexes condicionats i inconscient)

L’avantguarda d’aquests anys està formada per Sanchis Banús, Juarros, Lafora, Jimeno Riera. Fernández Sanz és el guardià de l’ordre.

Miguel Gayarre Espinal.

(Pamplona 1866-1936). Estudia Medicina en Madrid. Marxa a Alemanya a especialitzar-se en psiquiatria que perfecciona amb Simarro. Treballa amb Cajal. Junt amb Achúcarro influeixen sobre Láfora.

1909, Miguel Gayarre Espinal publica en la *Revista Clínica de Madrid* “*La génesis sexual del histerismo y de las neurosis en general*”. Aquest psiquiatra de formació germana invita a seguir les idees freudianes, en lo relatiu a origen sexual. Comenta i critica la teoria de la histèria, el cas Dora (1905), la interpretació dels somnis i el mètode catàrtic.

Enrique Fernández Sanz.

(Madrid 1872-1950). Estudia medicina i neuropsiquiatria. President de la Liga de Higiene Mental. Presenta molt acuradament la doctrina freudiana. Especialment els progressos de la clínica (1914), recollit en el seu llibre: *Histerismo. Teoria y clínica*. Parla de pràctica i de mètode. Discuteix a Freud des de la psiquiatria. Rebutxa l’etiologia sexual.

Les seves crítiques són les típiques. Qualifica de nociu. Critica el valor diagnòstic dels somnis. Malgrat això podem dir que és un dels més destacats comentaristes de l’obra freudiana. Presenta a la psicoteràpia com a mètode antic i parla de tres corrents psicoterapèutiques: La psicoteràpia racional de Dubois, la psicoteràpia afectiva de Déjerine i la psicoteràpia analítica de Freud. Fernández Sanz pren la psicoteràpia com a tasca moral i ideològica.

Llegeix a Freud i el valora críticament. L’oponent més documentat. La seva obra “*El Psicoanálisis*” constitueix una barrera a la propagació de la

---

² En el seu intent de llegir *El Quijote* cervantí, Freud que estudiava en el Sperlgymsium, junt amb Eduard Silberstein, fan el seus inicis amb el castellà. A tal efecte van crear “*La Academia Castellana*”. Freud era Cipión, el que escolta i Silberstein, Berganza, aquell que parla (“El coloquio de los Perros”)

Psicoanàlisi. La seva pràctica, el treball en hospitals, l'allunyà de les referències teòriques.

Accepta algunes de les aportacions freudianes, però no com a pràctica mèdica.

Ningú vol modificar els seus esquemes mentals. La psicoanàlisi es massa innovadora. Mètode modern, però "*discutido en su valor real*"

En passant els anys, cap el 1922, ja no és tan agressiu i crític contra la psicoanàlisi; creu més en algunes de les seves tesis, però no en la terapèutica.

Rafael Valle y Aldabalde

(1863-1937), compromès amb l'extrema dreta i mandarí de la psiquiatria madrilenya, és d'introducció més destacat de la psicoanàlisi a Espanya. Professor de la Facultad de Medicina de Madrid.

En 1913 en Revista de Medicina y Cirugía Práctica apareix l'article de Valle "*El Psicoanálisis de Freud*" on es presenta molt bé tota la teoria freudiana. Primera lectura amb rigor que es fa de la obra de Freud.

César Juarros y Ortega

(1879-1942) Metge, psicopedagog i escriptor. Difusor de les idees psicoanalítiques. Molt compromès amb la psicoanàlisi.

No ensenya la psicoanàlisi, vol que la resta l'escoltin i aprenguin. Per a Juarros, Freud era el fundador d'una "*nova ètica*" que es podia aplicar a la moral i a la pedagogia. "*Los horizontes del psicoanálisis*" es junt amb l'obra de Mira "*El Psico-Análisis*", les més representatives del moment.

Deia que aplicava el mètode freudià perquè no hi havia res millor. Però era més proper a Jung. No es declara ortodox. No va fer el didàctic.

Practica la tècnica molt propera a l'ortodòxia: temps, interpretació lliure associació, catarsi, transferència, divan, però veu obstacles en aquest mètode:

- Requereix malalts amb certa capacitat mental.
- El temps de la cura.
- Flexibilitat mental per part del metge.

Admetia els desitjos reprimits. Defensor del pansexualisme. Aplica la psicoanàlisi a un cas de fòbia a les alçades³

Comenta el rebuig espanyol a la psicoanàlisi i diu qui són els seus orígens: "*prejudicis*", "*gazmoñería*" y "*miedo*" es redueixen a un de sol: "Sexualitat".

La psicoanàlisi patia el de sempre:

- Es relacionava confessió amb psicoanàlisi.
- La sexualitat era moralment reprobable i misteriosa.
- Hi havia una certa por a la veritat.

---

³ CARPINTERO, H.; MESTRE, Mª V. *Freud en España*. Promolibro, pág. 51-52. Valencia, 1987.

José Sanchís Banús

(València 1892-1932)

S'encarrega del servei de psiquiatria del Hospital Provincial de Madrid durant la dictadura. Garma serà un deixeble seu. Sanchís, s'apropa a la psicoanàlisi, es diputat i psiquiatra i defensa a les Corts republicanes un projecte de llei del divorci amb arguments psicoanalítics i els efectes preventius sobre la histèria.

La clínica

Estem a 1922, La psicoanàlisi està per tota arreu. Hi ha un discurs social sobre ella, però no hi ha cap psicoanalista.

No hi ha cap afiliació a la causa psicoanalítica, ni pràctica de la mateixa. Estaven fora del moviment psicoanalític. Hi havia informació, però Espanya era massa rural, poc industrialitzada. Molta influència de la moral catòlica, poca crítica i crítics, inestabilitat política.

En general, tots practicaven una versió particular dels conceptes psicoanalítics fruit d'una lectura inicial poc treballada. L'associació lliure era més bé "*l'associació verbal*" de Jung.

La interpretació dels somnis estava basada més en el simbolisme oníric. Mira recorreix a l'onirisme barbitúric.

Respecte a la interpretació dels somnis, tenim antecedents que destaquem per la seva curiositat. Un d'ells és el cas de **Bernat Metge** (1340-1413). Aporta dues obres: "*La medicina Apropada a Tot Mal*" (1379) y "*Lo Somni*" (1399)

Calderón de la Barca havia escrit "*La vida es Sueño*", no sabem si Freud ho coneixia (manifesta Joan Campos i Avillar), el que sí és segur és que no s'havien assabentat de l'existència de "*Lo Somni*", de Bernat Metge⁴ Sis-cents anys abans a fi efecte de salvar la seva vida i recobrar els favors reals, perduts a la mort del rei Joan, Bernat Metge es veu obligat a inventar un somni. Serà posteriorment. Angel Garma qui ho faci. Sobre "*La Vida es Sueño*", de Calderón..⁵

La resistència i la transferència són interpretades seguint una lectura massa primitiva de Freud.

La cura tenia com a finalitat la recuperació del subjecte a efectes socials i morals massa orientat al tractament moral.

Podem dir que es practicava una psicoanàlisi "*Silvestre*" com Freud ho mencionava en 1910.

La psiquiatria buscarà el control d'aquest nou tractament psíquic i evitar així l'entrada de mans profanes. Així, Valle vol donar-li un lloc dins la psiquiatria però sense acceptar els seus postulats bàsics. Fernández Sanz diu que s'ha d'acollir l'útil de la psicoanàlisi, però s'ha de passar pel sedàs de la crítica.

---

⁴ METGE, B. *Lo Somni*. Edicions 62 i L'La Caixa". Barcelona, 1980.

Veure també CAMPOS, J. Del sueño de Irma al sueño de Mira: ¿Sueños profesionales? En <http://www.acheronta.org/sumarios/acheronta7.pdf> (Internet)

⁵ Ver trabajo de GARMA, A. "La vida es Sueño", de Calderón. En *Los sueños.*, B.A., 1956. Edit. Nova, 3ª edición.

SEGONA ETAPA.

El conceptes s'incorporen. Guerra Civil.

En Barcelona

Barcelona, per la seva banda no acaba de trobar la seva línia i està massa depenent de una psicologia propera a la religió. Més anacrònica i a l'espera d'una Renaixença. Ja ho diria Dalí al afirmar que l'art era anacrònic i putrefacte. Sempre hi haurà un filtrat religiós, justament el que posava en dubte la psicoanàlisi. Si observem veurem:

- En 1925, els Caputxins editen "*Criterión*" i "*Estudios Franciscanos*" que són revistes filosòfiques amb temari de psicologia i pedagogia.
- Tot el que va arribant de psicologia i pedagogia cal que es vagi adaptant als preceptes cristians escolàstics. És clar que la psicoanàlisi no estava per aquesta feina: Si el Jo necessitava de la religió per a la seva salvació, per a la psicoanàlisi el Jo estava en dubte.
- Així es manifesta: "*sería necesario un boicot enérgico a las obras de los groseros seguidores del psicoanálisis y una campaña de saneamiento para los pobrecitos que se dejan influenciar por éstos*"⁶
- En l'intent religiós de fagocitar la ciència es va trobar una posició eclèctica intermitja. Calia aprofitar les bondats de la nova tècnica sota la vigilància de la espiritualitat i encaminar al subjecte pel camí de la bondat. El Padre César Vaca diu: *¡Que se analicen!....pero que el analista pertenezca a la escuela de psicología profunda tipo americano.*

El fet de dir que els processos psíquics són inconscients, que quan l'allò pensa, jo no sóc i el fet del paper transcendent dels impulsos sexuals, donaven avís de la perillositat de la psicoanàlisi.

Al contrari, els sacerdots decidien com havia de ser l'analista. Aquest era el perill al que s'exposava.

*"Los sacerdotes y los médicos. Porque desde el origen de los tiempos, los sacerdotes y los médicos están en posición de abusar del gran Otro"*⁷.

El mateix Pius XII, en la seva al·locució en el Congreso de Psicoterapia y Psicología Clínica (1953) manifesta que de la psicoanàlisi podem aprofitar algunes coses:

"E incluso Dios, que a veces se vale de medios especialísimos para santificar las almas, puede valerse del psicoanálisis para volver a Él las ovejas descarriadas".⁸

---

⁶ ROMAN, E. Pvr. "Psicología de la vida erótica", en *Criterion*, any V, n° 17, 1919, p. 181-203.

⁷ MILLER, A. *Cinco conferencias caraqueñas*. Ateneo de Caracas, ed.

⁸ *Otium Diagonal*, n° 7, pág. 94

Ortega i les Obres de Freud

Freud no va estar mai a Espanya. En 1922 Biblioteca Nueva dirigida por José Ruíz Castillo Basala, tradueix de l'alemany l'obra freudiana, feina feta per Luís López Ballesteros y Detorres. Van ser 17 volums. Cada volum tenia entre 300 i 400 pàgines al preu de 10 pessetes, amb una tirada de 15000 exemplars. Va ser una recomanació de J. Ortega al seu amic Ruíz Castillo i el mateix Ortega la va prologar. El primer tomo (1ª edició) de López Ballesteros, que Freud, va llegir, estava prologat per Ortega (1922). Freud no ho cita mai, però pel contrari sí cita a Marañón. Recordarem que Ortega havia escrit "*Psicoanàlisi ciència problemàtica* (1911) Freud no ho registra. Ortega, després de prologar es desdiiu de la seva proposta cap a la psicoanàlisi.

Freud resta sorprès d'aquest primer editor en el món de les seves obres. La publicació no segueix una cronologia real, fet aquest que causa interferències en l'estudi.

Curiosament la filosofia no va aprofundir en la teoria analítica malgrat que hi ha moltes implicacions. Aquesta bipolaritat d'Ortega es continua manifestant quan diu sobre la psicoanàlisi:

"la creación más original y sugestiva que en los últimos 20 años ha cruzado por el horizonte de la psiquiatria.

Recordem que "*El psicoanálisis ciencia problemática*", (1911), possiblement un dels primers articles publicats en Espanya, és una resistència més del propi Ortega. Més que problemàtica, sembla demostrar el poc interès del filòsof.

Ortega rebutja la poca científicitat de la Psicoanàlisi, la interpretació i la sexualitat. Alaba el concepte de repressió i diu que quedarà en la ciència (pròleg de 1922), no així el de sexualitat.

L'orientació de la psiquiatria es basa en la clínica alemanya i francesa, clarament organicismes. Aquí, a Espanya, la psiquiatria de l'època prèvia i posterior a la Guerra Civil està més interessada en el control social que en la terapèutica en sí. Sempre entre el cos, l'ànima i el control⁹.

Cajal

Cajal manifestava en 1950 que calia el mestre format per a que des de la seva càtedra pogués formar al deixeble. Però les investigacions de Cajal, no tenien res a veure amb la psiquiatria.

Ramón y Cajal escriu un treball que es publica en 1981: "*Psicoanálisis: ¡Fuera de España!*"¹⁰ Li agradava experimentar amb els seus amics les teories de Charcot, Liébeault, Berheim.... parts sense dolor, paràlisis histèriques, induir mitjançant hipnosis a estats anímics diversos i diu: "... *la decepción dolorosa al*

---

⁹ HUERTAS, R. *Làfora, Vallejo Nágera, Garma. Los médicos de la mente. De la neurología al psicoanálisis*. E. Nivola.

¹⁰ Publicado en "El viejo Topo", número 62, 1981.

considerar que el decantado cerebro humano, la obra maestra de la creación, adolece del enorme defecto de la sugestibilidad".

Cajal observa la força i el poder del llenguatge i retrocedeix.

Cajal veia a Freud més preocupat de fundar una teoria sensacionalista que per servir a la causa científica. Cajal allunyà a la ciència de la psicoanàlisi.

Marañón

Valora les aportacions freudianes. En "*Sexo y Trabajo*", un article que va publicar en Revista de Occidente; malgrat això creu que confon l'impulso sexual, libido, amb l'instin sexual, concepte més ampli i noble que aquell.

Parla dels efectes "*iatrogènics*" en persones propenses al desequilibri.

En "*La intersexualidad*" (1928) dirà que no es un "*creyente*", sinó un espectador desapassionat. Diu que caldria una llicència d'armes per a la seva pràctica.

Entre 1930 y 1936 la nova tècnica havia arribat i penetrat en la psiquiatria. La terminologia, la teoria i la pràctica s'havien discutit i examinat.

Marañón manté una postura ambivalent amb la psicoanàlisi. Comparteix amb reserves la idea freudiana de la sexualitat.

La Literatura

La psicoanàlisi arriba a la Literatura: Azorín, "*Brandy, mucho brandy*" (1927); Domenchina, "*La túnica de Neso*" (1929); A. Álvarez, "*Tararí*" (1929); Machado, "*Las Adelfas*" (1928); en I. Sánchez Mejías, "*La sinrazón*" de 1927 (per a fer aquesta obra va visitar el manicomi de Sevilla).

"*Las Adelfas*", dels germans Machado toca aspectes sobre el mètode d'interpretació dels somnis. Araceli, la protagonista ha perdut al seu marit que s'ha suïcidat. Un metge amic l'ajuda (transferència) analitzant els seus somnis. Els Machado parlen de "*herotèmatica*" una espècie de maièutica. "*Porque no todo es farsa en la nueva ciencia del psicoanálisis. Hay una verdad, aunque vieja, indudable en ella: El alma puede enfermar*"

Teatre. "*La Sin razón*" de Sánchez Mejías, un drama que deixa veure la influència freudiana. Un pacient d'un psiquiàtric és curat posant-li davant la veritat dels seus símptomes. Aquest pacient crea una clínica "*El Palacio de la Reina Beatriz*". A cada boig se li fa possible que el seu deliri tingui sentit dins la realitat. La que somnia en ser reina és apropada a la seva veritat i acaba per estimar a un rei diferent, el seu propi metge (transferència)

Teatre. "*Brandy, mucho brandy*" de Azorín on la protagonista, Laura, viu en un món de somnis.

Novel·la. "*La túnica de Neso*", de Juan José Domenchina. Artur, el seu protagonista és un neuròtic, melancòlic i violent, amb una curiositat sexual extrema. L'associació lliure intenta treure sentit a la seva libido descontrolada. Repressió, incest..., apareixen en la novel·la.

Comtes infantils. Sanchís Banús, en 1928 pronuncia una conferència titulada: "*La psicopatología y los cuentos infantiles*", interpretant "*El gato con Botas, Ali-Babá y las hadas madrinas....*" comenta les fonts del plaer d'escoltar comtes, l'absència de figures paternes, desitjos inconscients... etcètera .

La Enciclopèdia Espasa de 1924

En 1924 recull aspectes referents a la psicoanàlisi, en tres columnes, sense signatura i títol: *“El método de Freud”*. Procediment d'interpretació i tractament del comportament patològic i se'l defineix com *“Método de exploración y tratamiento en las psiconeurosis basado en el estudio de los fenómenos subconscientes”*

Diu: *“Hay que aceptar con cautela muchas de sus inducciones y generalizaciones”*

Recull l'origen sexual dels símptomes neuròtics, l'anàlisi dels somnis, la seva durada i les característiques del malalt... Diferencia psicoanàlisi de suggestió i hipnotisme. En definitiva s'ajusta molt als conceptes freudians.

En aquesta segona etapa, tres personatges dominen:

- El neuropatòleg Láfora (Epilepsia mioclónica. Malaltia de Láfora)
- Angel Garma, que crea les primeres escoles psicoanalítiques espanyoles i que s'atreveix a modificar la teoria freudiana sobre la psicosis...
- El psiquiatra Vallejo Nájera, capaç de considerar el marxisme com a quadre clínic en la seva categoria de trastorn. Pensa que una bona higiene mental ha de basar-se en els principis del nacionalsocialisme.

Tots tres han passat per Alemanya. Tots han tingut un camp especial per a observar la conducta: Laboratoris, hospitals i presons.

José Miguel Sacristán

Madrid (1887-1957).

Ajudant de Marañón. Als cursos 1912-14, estudia medicina amb Kraepelin. Va ser director del manicomí de Cienpuzuelos de Madrid (1919-1936).

Va ser fundador amb Ortega y Láfora de *“Archivos de Neurobiología”* (1920).

Seguidor de Ana Freud i Melanie Klein, escriu sobre *“La técnica del psicoanálisis infantil”* (1929). Destacava la feina de Anna Freud i la seva tècnica del dibuix i l'estudi de les fantasies.

Considerava la psicoanàlisi com a procediment terapèutic, reconeixia el paper de la sexualitat a la vegada i veia una certa arbitrietat en el mètode de la interpretació dels somnis.

És crític amb l'actitud de la psiquiatria davant la psicoanàlisi en alguns països com a França i Espanya.

Gonzalo Rodríguez Láfora.

Madrid (1886-1971)

Marcat per la poliomielitis que el deixa seqüeles físiques i una infància de penúries econòmiques. Preocupat per la patologia mental, continua la línia de Simarro i Cajal¹¹

---

¹¹ VALENCIANO GALLA, L. *El Dr. Láfora y su época*. Morata. Madrid, 1977.

Aprofita una beca i marxa a Berlín i Munich a estudiar l'anatomia del sistema nerviós. Estudia amb Kraepelin i Alzheimer. Ha après l'alemany de forma autodidacta. Estudia en Washington histologia del SN. Allà descriu uns cossos intracitoplasmàtics (amilàcis) en les cèl·lules ganglionars en malalts d'epilèpsia, epilèpsia mioclònica (Malaltia de Láfora). De ploma fàcil critica la situació dels manicomis:

*"El atraso (...) de nuestras instituciones (...) se manifiesta como en ninguna otra en los manicomios (...) no son más que lugares de atraso y de vergüenza nacional. Su organización entera se mantiene inmutable y de acuerdo con la época de creación (...) Rara vez encontraréis un médico en el manicomio para que os lo pueda enseñar. Los enfermos no son estudiados psiquiátricamente por los médicos..."*¹²

Conferenciant a Argentina i Uruguai. Una d'elles *"El psicoanálisis como método de investigación científica"*, que curiosament no era el seu camp d'investigació.

Seran cèlebres les seves polèmiques amb Marañón, al diari *El Sol* (1924) centrades en les figures de *Don Juan i el Donjuanismo* i la figura de Tirso *"El Burlador"* i *el cas de Hidelgart* (1933) que va tenir molta repercussió a l'època.

La mare, Aurora Rodríguez comet un parricidi en la figura de la seva filla Hidelgart. Al judici s'aporten dos peritatges psiquiàtrics divergents: l'acusació, formada per Nájera i Antonio Piga que consideren a l'acusada responsable dels seus actes i la defensa amb Sacristán i Padrós Such que diagnostiquen paranoia. Láfora contribueix recolzant a aquests últims escrivint a la premsa.

En 1938, decideix sortir d'Espanya cap a Mèxic. Allà fa un estudi *"Análisis psicopatológico del estrangulador Gregorio Cárdenas"* (El chacal de Tucuba) estudiant de química que havia matat a quatre dones. Qualifica el cas de degeneració i predisposició a l'assassinat, herència epilèptica. És molt criticat.

Contribueix a la reforma psiquiàtrica impulsada per la República. Torna a Espanya, és rebut per Nájera i López Ibor. Rep un expedient sancionador pel tribunal nº 2 de Madrid per la seva història *"izquierdista"*, és condemnat a pagar 50.000 pessetes.

És el metge republicà. Neuròleg i psiquiatra. Fins al final de la seva vida no va obtenir l'homenatge que sempre li havien negat. Láfora va transmetre als educadors espanyols les bases de la teoria freudiana.

No accepta el dogma de Freud en la seva integritat. Per a Láfora: La psicoanàlisi és aprofitable com a teoria instrumental, com a etiologia de les neurosis. Diu que exagera la importància de lo sexual.

Malgrat les seves reticències, quan esposa *"La frigidez sexual en la mujer"* diu que difícilment es pot comprendre el mecanisme d'aquest trastorn si no recorren a la psicoanàlisi.

- Dóna les seves idees sobre la psicoanàlisi en 1923, Conferència en la Facultat de Medicina de B. Aires *"La teoría y los métodos del psicoanálisis"*
- Es mostra partidari de les teories psicoanalítiques, però no en la seva totalitat, diu *"Ser psicoanalista, però no freudià"*.
- Separa la investigació i la terapèutica. Només m'interessa com a investigació de l'esperit, per a explorar la vida psíquica inexplorada.
- La psicoanàlisi completa la psicologia experimental.

---

¹² HUERTAS, R. *Ibidem*, pàg. 37

- Critica l'oblit que la psicologia clàssica havia fet amb el pansexualisme.
- La interpretació dels somnis és de gran utilitat però sense eficàcia terapèutica.
- Podem destacar la influència de Kraepelin en el seu eclecticisme.

A l'igual que va fer Fernández Sanz en 1923, Láfora recomana la psicoanàlisi com a mètode terapèutic contràriament al que deia en 1928.

José Mª Villaverde

(Valladolid 1888-1936) (Mor assassinat)

Va ser deixeble de Cajal i format amb Bleuler. S'encarregava del servei de Psiquiatria de Mujeres de Madrid, Láfora del d'homes.

Criticava durament els supòsits teòrics de la Psicoanàlisi de Freud, Jung i Jones... "*Los tres mosqueteros de la ciencia psicoanalítica*". Manifestava que era cuestión de "*habilidades dialécticas y .... juegos de palabras*"... corrupción de menores.... *falso en sus fundamentos y en su práctica. Nulo para la histeria. El Complejo de Edipo no existe.*¹³

Va fer una creuada contra la psicoanàlisi. Diu que és una pràctica festiva, ja que el mal que fa no pot dir-se criminal, donades les poques llums d'aquells que ho practiquen, el que sempre (manifesta) és una circumstància atenuant. Pel contrari un deixeble seu que escriu en les pàgines de *Medicina Ibero* amb el pseudònim de "*un anónimo médico rural*" (I. Puente) invita a raonar a Villaverde dient que ell aplica la psicoanàlisi i que demostrï que té errades si pot. A tal efecte escriu "*El Freudismo*", article en defensa de Freud.

Antonio Vallejo Nájera

(1889-1960) Estudia Medicina en Valladolid. Oposita a Sanitat Militar. S'ocupa de detectar simuladors (patonimia) aquells que alegen raons mèdiques per a evitar el servei militar.

Es decideix per la neuropsiquiatria. Viatja a Berlín a l'ambaixada Espanyola per a inspeccionar camps de concentració alemanys de la I Guerra Mundial. Fa amistat amb Julius von Wagner-Jauregg, premi Nobel en 1927 pel seus estudis sobre la PGP, que donava quadres de paràlisi, símptomes neurològics i psiquiàtrics, paranoides. Jauregg injecta sang de pacients amb febres terciàries benignes de paludisme debilitat. Al pujar la temperatura milloraven (Malarioterapia) Nájera ho practicarà a Espanya en Ciempozuelos (Clínica militar i sanatori).

No participà en el grup de Láfora per a la reforma psiquiàtrica de la República. Defensor del concepte d'Hispanitat, en línia amb la revista "*Acción española*". Tem per la ruïna de l'esperit de la Hispanitat. La seva idea clínica pren aspectes curiosos:

- Creació d'un cos d'inquisidors (per defensar els valors científics i filosòfics culturals)
- Pensament sa. Conservadorisme arcaïtzant. Tradició i catolicisme.

¹³ VILLAVARDE, J. M^a. *Sobre el psicoanálisis*. El siglo médico, pág. 73, 1924 i "*Las últimas novedades en materia de psicoanálisis*". El Siglo médico 73, 1924.

- Participa en la discussió del codi penal de 1928.
- Critica el conductisme i la psicologia endocrinològica. Partidari de la psicologia tomista.
- Critica a los “*psicólogos modernos*”, los “*coríferos del hecho (positivo)*” i als “*estúpidos psicoanalistas*”.
- Tan sols reconeix a Kretschmer i la seva classificació entre leptosomàtics, pícnics i atlètics. Aplica experimentant amb presoners de les Brigades Internacionals. Feroç misogínia. Estudia a 50 dones a Màlaga durant la guerra civil.
- El “*fanáticos marxistas*” tenen “*temperamento esquizotímico*” (oblidant qualsevol referència a la biologia genètica) El *rojo* és oligofrènic. Desviació negativa del tipus normal de l'ésser humà.
- “*El sexo femenino carece de finalidad, por la impureza de sus contornos*”
- Escriu un llibre “*Locos Egregios*” Després serà ampliada pel seu fill.
- Anècdota: En la Càtedra dirigida per Vallejo, Fernando Claramunt comenta que l'arma d'infanteria tenia més solera que el de sanitat. Quan exposa un cas clínic, Vallejo li diu que ho ha fet malament al no exposar-ho en posició de “*firmes*”
- Participa en el cas Hildegart.

Jerònim de Moragues

Barcelona (1901-1965)

Treballa en el cap de la psiquiatria infantil. Col·labora en la fundació del primer consultori de Neuropsiquiatria infantil de la península en el Institut Psicotècnic de la Generalitat dirigit per Mira i López. Va crear el Centre “*La Sageta*” que es dedicava a l'observació psicològica.

Fa servir les aportacions psicoanalítiques a la sexualitat infantil. Considera a l'home eminentment sexual.

Escriu: “*El comienzo de la sexualidad en el niño*” (1934)

Emili Mira López

Santiago de Cuba (1896-1964)

Defensor i esperançat en el futur, invita a la reflexió i les noves idees.

Inspirador de la Liga Española de Higiene Mental. Considerat per alguns com el primer científic català i pare de la psicologia a Catalunya i qui va introduir la psicoanàlisi en Barcelona, el primer en estudiar-lo i practicar-ho. Autor de “*El psico-análisis*” (1926). “*Fundamentos del Psico-análisis*” (1946) y “*Doctrinas psicoanalíticas*” (1963) Partidari de que la ciència seria una bona eina de canvi social per a suprimir el patiment humà (*homo socialis*)

Primer catedràtic de Psiquiatria de la Universitat Autònoma de Catalunya. President de l'Associació Catalana de Psiquiatria i Neurologia i Vice-president de L'associació Espanyola de Neuropsiquiatria d'on va ser membre i fundador y Miembro del Consejo de Psiquiatria de Madrid.

Professor de Psicopatología Infantil de la Facultat de Filosofia entre 1934-1937. Membre del International Committee of Psychologist. President del XI Congrés

Internacional de Psicologia que s'havia de celebrar a Madrid i que va ser suprimir per l'esclat de la guerra civil. Cap dels serveis psiquiàtrics de l'exèrcit de la República de Catalunya (1938). Exiliat a Argentina i després a Brasil.

A l'inici de la guerra Civil, les monges de l'hospital de Sant Baudili van ser evacuades i Mira es va trobar davant de 1300 malalts mentals sense personal. Es va adonar que els malalts s'organitzaven per a atendre's mútuament.

Són anys on s'inicia la practica de la psicoanàlisi com a teràpia, sense la rigorositat que aplicarà Garma. La psicoanàlisi arriba a tots els camps clínics, a la literatura, la història...

Aplica la psicoanàlisi a l'àrea jurídica, la psicologia del testimoni. Opina que la repressió actua emocionalment tant en el record per part dels autors i dels testimonis.

Practicà l'anàlisi dels somnis tan propis com dels seus alumnes. A l'abril de 1926. El Dr. Mira López explicà als seus alumnes del "Cursillo Elemental sobre el Psico-análisis" a l'Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Barcelona el següent somni, que es considera el primer i la primera vegada que s'explicava un somni personal seguint les línies marcades per la associació lliure de la pràctica analítica. Havia analitzat somnis d'alumnes:

"Sueño que me encuentro en una habitación delante de un loco que está atado a una cama. Cuando voy a acercarme a él, se desata y empieza a correr. Le sigo y empezamos una carrera desenfrenada. En la persecución ya no estoy solo; se ha incorporado un señor desconocido, que corre a mi lado y grita como un desesperado. Al loco se le engancha la camisa en una rama de árbol y sigue su huida desnudo de medio cuerpo para arriba. Mi acompañante me deja atrás y está a punto de atrapar al loco, pero éste le da un puntapié fenomenal y lo hace caer rodando montaña abajo. Finalmente me encuentro solo con el loco en la cima de la montaña; está echado, como si durmiese. Cojo una cuerda de seda que llevo encima y se la paso por el pecho; en ese momento se despierta y sonrío mientras mueve la cabeza de un lado a otro."

Associacions fetes després de despertar:

El dia anterior, efectivament, segons associa Mira, va veure un boig lligat, amb la diferència que l'havia subministrat una intravenosa i l'havia deslligat. La seva dona havia estat buscant un cordill de seda per a un coixí i ell la va acompanyar a la botiga. Continua associant:

"Me esfuerzo en recordar detalles de la habitación soñada y no puedo. Sólo me parece que era bastante grande y que tenía grandes ventanales. El cubrecama del loco tenía un aspecto extraño, medio de papel y medio de tela; con un fleco como si fuera un mantón de manila". Pasa luego a los personajes: "La cara del loco no me es desconocida, tiene el pelo rubio, grandes ojos negros y es muy pálida. El señor desconocido que me ayudaba en la persecución era de figura bastante cómica: bajo, barrigudo, rubicundo y jadeante; me recuerda a Camilo de Riso (un caricato italiano) Me doy cuenta de que resulta extraño que corriese más que yo".

En acabar els records passa a associar lliurement:

"La imagen del loco, sin duda por el color rubio de su pelo, me hace pensar, en primer lugar, en la cara de un amigo mío extranjero (que precisamente no tiene

nada de loco); esta cara me recuerda, a su vez, a una cara de mujer que no puedo identificar: dicha figura femenina trae, no obstante, a mi pensamiento la imagen de un cabaret y, súbitamente, se hace la luz en mi cerebro: Recuerdo que hacía unos días había ido al teatro a ver una revista, en ésta hay un cuadro que se desarrolla en un cabaret. El papel principal del cuadro lo representa una bella actriz italiana (E.S.) cuya cara tiene justamente un extraordinario parecido con la del loco del sueño".

Segueix amb els personatges i interpreta el contingut latent:

"el significado latente de este sueño, resumido, es por lo tanto muy claro: no por avanzárseme un poco en la consecución de los favores de "E.S." conseguirá mi amigo completar sus deseos del todo. A pesar de que de entrada ella me rehuía, caso que yo quisiera, sería yo quien llegase a poseerla.

Vindria a ser com un intent de satisfacció dels seus desitjos sexuals respecte a E.S

Joan Campos i Avilliar diu que quan preparava les Jornades en Perpinyà 26-27 d'abril de 1986 interpreta el somni de la següent manera:

Es tractava de les disputes Sarró-Mira, ja referides per Tosquelles:

Mira era la figura rellevant, autoritat psicoanalítica en Barcelona. S'acaben de publicar les obres completes de Freud, la psicoanàlisi arranca i en aquell moment un novell com a Sarró que acaba de sortir de la Universitat ha marxat a Viena a estudiar amb Freud.

Mira havia organitzat un curs i publicaria una Monografia que seria noticia. Així: Al somni, Mira era ell mateix, el Sr. *Desconegut* era Sarró i el "*Loco Desnudo*" que donava un cop de peu a Sarró i deia que no, movent el cap, no era un altre que Freud.

El loco dormit podria tenir que veure amb "*Un nuevo método de exploración del inconsciente*" "*El narcoanàlisi*". En 1925 per a facilitar la exploració de d'inconscient va fer servir barbitúrics.

Contrastada mi impresión con lo que pensaba el Profesor Sarró, éste me la confirmó; él también creía que Mira pensaba en él en su sueño. Con todo, lo que me sorprendió fue que Sarró creía que Mira lo identificaba con "el personaje de cara pálida y de ojos azules" que en realidad en el sueño de Mira era el "loco de pelo rubio y ojos negros"¹⁴

La Monografía porta el títol de "*El Psicoanálisis*" i en ella es resumeix l'opinió de Mira i de la societat científica de l'època.

"*El Psico-Anàlisi*" i no "*La Psicoanàlisi*", terme d'ús en català, apareix en el primer volum de *Monografías Médicas* en dues seccions: La Part Doctrinal, en l'any 1, n. 2 de Juliol de 1926 i la Part Pràctica, en el n. 3, al següent mes del mateix any. Al 1935 s'actualitza en una nova reedició de *Monografías Médicas* i

---

¹⁴ CAMPOS AVILLAR, J. Del sueño de Irma al sueño de Mira: ¿Sueños profesionales? <http://www.acheronta.org/sumarios/acheronta7.pdf> (Internet). Es defineix com el primer metge registrat amb l'especialitat de Psiquiatria i Psicoanàlisi al Colegio de Médicos de Barcelona. Torna dels Estats Units en 1963 i serà contractat com a Catedrático de Psiquiatria y Psicología Médica per la UAB en 1968.

encara resta una tercera incompleta (s'inclouen únicament els capítols 2, 3 y 4) prologada per Ramon Vidal Teixidor (Edicions 62, Barcelona, 1970).¹⁵

Sobre el futur de la Psicoanàlisi resta resumit en la seva "Monografía"

*"...todo esto no ha de llevarnos a negar el valor primitivo del método psicoanalítico. El tiempo hará la tarea depuradora de los (...). No caigamos, pues, en un optimismo exagerado por la nueva doctrina, pero tampoco hagamos oídos sordos a la nueva voz. Los hechos siempre serán los hechos, y la nueva doctrina ha demostrado definitivamente algunos hechos irrefutables en el oscuro terreno de la psicología."*¹⁶

Encara va escriure dos llibres més "Fundamentos del Psicoanálisis", en 1943 i una crítica del Psicoanàlisi, en 1963 poc abans de morir en el seu exili en Brasil: "Doctrinas psico-analíticas", on s'expressa així:

"La Medicina debe al Psicoanálisis su concepción integral, global y holística del hombre que existe morbosamente.(...) La psiquiatría social no tiene nada que agradecerle a Freud (...) pero, sin ni tan siquiera proponérselo, el Psicoanálisis ha contribuido a salvar al médico de su calidad de casi veterinario del cuerpo humano a la que estaba reducido a principios de nuestro siglo. "

*"Por esto creemos que en un próximo futuro los médicos sabrán más psicología; los psicólogos, más biología; los filósofos, más antropología y, en definitiva, todas las concepciones del hombre actualmente consideradas como unilaterales y sistemáticas se irán fundiendo e integrando en una visión más flexible, profunda y completa de su radical existencia. Entonces los psicoanalistas dejarán de constituir grupos y de establecer barreras y, asimismo, será superada también la frontera que hoy existe entre el "hombre de laboratorio" y el "clínico-práctico".*¹⁷

Respecte a què ha de fer la Universitat, Mira y López dirà en la Facultat de Medicina en 1940

*"Falta en las Facultades de Medicina de los países latinos e indoamericanos la enseñanza oficial de la Psicoterapia. Las autoridades académicas creen que ésta se reduce a un apéndice de la Psiquiatría, cuando no opinan que el conocimiento psicológico es depositado, a modo de maná, de un modo providencial sobre los alumnos en el curso de sus deambulaciones por las frías y lóbregas salas hospitalarias"*¹⁸

El tema de les "checas", va ser una campanya de desprestigi professional para que no representés a Espanya en organismes internacionals i que pogués accedir a la seva Càtedra. Mira és acusat de planificar "las checas". En 1972, rep un homenatge de desgreuge de la Càtedra de psiquiatria i psicologia mèdica de la universitat de Barcelona. I en 1991, és La Secció de Psiquiatres del Col·legi de Metges la que li ofereix un acte de reparació al qual va assistir Sarró.

---

¹⁵ CAMPOS AVILLAR, J. *Ibidem*.

¹⁶ MIRA LÓPEZ, E. *El Psico-Análisis*, Primera edició, 1926

¹⁷ MIRA LÓPEZ, E. *Doctrinas Psicoanalíticas*. 1963.

¹⁸ MIRA LÓPEZ, E. *Manual de Psicoterapia*, A. López Editor, Bs.As, 1942.

En 1933, es separen les assignatures de Psiquiatria i de Medicina legal. Ell es converteix en el primer catedràtic de Psiquiatria de la Universidad en España (Autònoma de Barcelona).

Francesc Tosquelles i Llauredó

Deixeble de Mira. Tosquelles va ser el pare de la Psicoterapie Institutionelle. En 1968 treballa i supervisa en L'Institut Pere Mata de Reus i assessora l'Hospital d'Oviedo.

Inicia el seu psicoanàlisi en l'Ateneu Barcelonès amb Sandor Eiminder psicoanalista hongarès. És el primer psiquiatra català psicoanalitzat abans de la Guerra Civil.

El 26 y 27 de abril de 1986 en el Palacio de los Congresos de Perpiñán en unas jornadas sobre "*La Història de la Psicoanàlisi als Països Catalans*", organitzades por el G.A.I.R.P.S. (Groupe d'Analyse en Institution et de Recherches en Psychologie Sociale), el Dr. Tosquelles va clausurar una sessió, que ell presidia amb aquestes paraules:

"Me permitiré remediar, cubrir, la amnesia que permite escamotear, de manera muy comprensible, aquel pasaje al acto, aquella agresión cometida a partir de 1936, contra esta pequeña Viena que fue Barcelona del 1931 al 1936. Al mismo tiempo, rendiré homenaje a Mira y al conjunto de psiquiatras psicoanalistas de las escuelas más diversas que las primeras angustias paranoides trajeron a nuestra vida. Digo esto porque, en efecto, Sarró, en el año 1931, fue a pasar ocho o diez días a Viena... No sé adónde fue en Viena, pero sé que cuando él volvió yo participé en el Ateneo de Barcelona en una conferencia de Mira y Sarró sobre Sigmund Freud y Viena. Por aquel entonces hizo muchos elogios del Psicoanálisis, diciendo que era el principio de la vida, de la ciencia, a pesar de que dos minutos más tarde se escapó por las alcantarillas hacia el psicoanálisis existencial. Hay que recordar que en el año 1931 Sarró fue el ponente en el Congreso de Córdoba sobre "Heidegger y el existencialismo en la psiquiatría". Y que, en resumidas cuentas, si fue a Viena, es todo lo que hizo, pero no ha tenido otras intervenciones si no son las de hablar mal del Psicoanálisis. Sarró siempre habló mal del Psico-análisis y en particular después de 1935 porque, según él y otros que se quedaron allí abajo, fue Mira y nosotros los que trabajábamos con el Ejército de la República, los que organizamos las checas¹⁹ para matar a los buenos españoles que eran los fascistas"

Mira en Barcelona i Garma en Madrid: Mira era socialista, Garma psicoanalista.

Mira torna a Barcelona quan esclata la Guerra Civil. Lluita a rera guarda com a director del Institut d'Adaptació Professional de la Dona i després en el Departament de Treball i Obres públiques de la Generalitat de Catalunya. En

---

¹⁹ Checas.- Cárceles republicanas. L'acusació és difícil de provar, segons Tosquelles.

1938, li nomenen Teniente Coronel Jefe de los Servicios Psiquiátricos de la República. Realitza proves psicotècniques per a especialistes. La Guerra li fa emigrar a París i d'allà a sud-amèrica. No torna a Espanya. Quan esclata la Guerra Civil més enllà de Mira en Barcelona i de Sanchís Banús i Rodríguez Láfora en Madrid, dos psiquiatres havien rebut formació adequada: Ramón Sarró Burbano i Angel Garma.

Ángel Garma. El primer psicoanalista espanyol

(1904-1993) Fill de emigrants espanyols a Buenos Aires. Ell resta a Bilbao amb els seus avis. El pare mort en estranyes circumstàncies. La mare es casa amb el seu oncle. Garma diu que aquests fets determinaran el seu interès per la psiquiatria i la psicoanàlisi.

Alumne de Cajal y Marañón, estudiant de neurologia i psiquiatria. Com d'altres aprofiten els psiquiatres (Ciempozuelos, de dones psicòtiques que dirigia Sacristán) ja que no hi ha càtedra universitària de psiquiatria. Entre 1924 i 1925 resideix a la mítica Residència d'Estudiants amb Lorca, Salvador Dalí, Severo Ochoa, José Solís.

La formació psicoanalítica en Alemanya.

En 1927 va a completar la seva formació psiquiàtrica a Alemanya. Allà coneix a Michaelina Fabian, psicoanalista que l'introdueix en l'Institut psicològic de Berlín (fundat per Max Eitingon en 1920, amic de Freud)

S'analitza amb Theodor Reik (el d'anàlisi profà) entre 1929-1931. La legislació alemanya era més permissiva que l'austríaca a l'hora d'exercir.

El seu primer article considerat el punt clau de l'arribada de la psicoanàlisi a Espanya es titula "*Cómo se estudia el psicoanálisis* (1930). Explica les possibilitats i sobre el didàctic (formació més enllà de l'ortodoxa). En ell es lamenta de la nul·la formació en les facultats de medicina espanyoles.

En 1930 dona una Conferència en El Instituto Psicoanalítico de Berlín "*Interpretación psicoanalítica de un gesto de Santa Teresa*". Estudia els seus gestos i visions, el cerimonial religiós i obsessiu (Archivos de Neurologia), "*La transferencia afectiva en el psicoanálisis*" sobre la transferencia.

En Berlín exerceix de psicoanalista. En 1931, té 27 anys, es converteix en membre adherent de la A.P. Alemanya. A tal efecte presenta el 06-10-1931 el treball "*La realidad del ello en la esquizofrenia*", qüestionant conceptes freudians.

El Madrid de la República

Obre consulta en el passeig del Cisne, nº 10 (ara Eduardo Dato). Li envien pacients els seus amics de la Residència d'Estudiants.

La medicina no era gaire favorable a la psicoanàlisi, especialment els psiquiatres biològics. Marañón, el seu mestre, l'invita en 1932 a donar una conferència en L'Hospital General: "*Conferencias prácticas sobre el psicoanálisis*". Una conferència dedicada a la vida sexual en la qual no dona importància a les causes hormonals en la homosexualitat. Aquest fet li genera forces crítiques malgrat que era l'època en la qual la psiquiatria era més vanguardista (II República).

És quan es presenta el Projecte de Llei sobre el Divorci pel jurista Jiménez de Asúa i defensat pel psiquiatra i diputat Sanchís Banús: El divorci era bo per a la història.

En 1933, Jerònimo Molina, Mariano Bustamante i José Solís inicien amb Garma el seu anàlisi didàctic. (Molina serà l'únic que en acabada la guerra va practicar-ho i va fundar Peña Retama, la primera clínica psicoanalítica espanyola)

Són els primers acòlits, els primers que s'analitzen. Garma obre una consulta. El primer pacient havia estat maltractat afectivament per Lorca.

Membre de l'Associació Española de Neuropsiquiatras y Sociedad de Neurología y psiquiatría de Madrid. Publica articles de divulgació:

- 1932 "*Consideraciones generales sobre el inconsciente en psiquiatría*" Siglo Médico
- "*El Sueño. Consideraciones psicoanalíticas*". En Archivos de Medicina, Cirugía y Especialidades.
- "*Visión psicoanalítica de la infancia*". Trencatòpics sobre la infància.
- "*Los sueños de angustia en la infancia*" Revista de Pedagogía.
- 1934 "*Psicología de la aclaración de la sexualitat en la infancia*". En Revista de Escuelas Normales.
- 1933 obté plaça de psiquiatra en Tribunal Tutelar de Menors.
- "*Crimen y Castigo. Contribución al estudio del Psicópata delincuente*". Archivos, 1934. Sobre la psicoanàlisi terapèutica del càstig com a rehabilitació.
- Escriu per igual sobre l'embaràs i la gestació.
- Sobre psicossomàtica amb Rof Carballo, pare de la medicina psicossomàtica.

En Archivos, publica una recopilació en llibre "*El psicoanàlisis, la neurosis y la sociedad*". Primer llibre de psicoanàlisi publicat per un autor espanyol.

Exili a França

Arriba a Madrid en novembre de 1931 i marxa definitivament en el 1936. El 13 de Juny de 1936, quan mor Calvo Sotelo creua la frontera. No tornarà a Espanya fins a 16 anys després. Exerceix en París la psicoanàlisi. Té amistat amb Marie Bonaparte, Presidenta de la A. P. F. Presenta una ponència sobre Rimbaud (1938 en L'APF)

En París troba a Rof Carballo que feia una estada en el Servei de Neurologia de l'Hospital de la Salpêtrière.

Buenos Aires

En 1937 coneix a París a Celes Ernesto Càrcamo, argentí que pretenia difondre la psicoanàlisi a Argentina. Arriba en 1938.

Als anys 30 arriben a Argentina les obres de Freud de López Ballesteros. Hi ha una recepció crítica per metges i psiquiatres. Hi ha dos grups. El de Pichón Rivière (1907-1977) i el d'Arnaldo Rascovsky (1907-1995). Aquests dos organitzen grups de lectura de Freud. El cop de Videla envia a molts psicoanalistes cap a Europa.

Celes Càrcamo arriba en 1939. Tots quatre formaran el nucli de l'APA.

Garma s'ha d'examinar de totes les assignatures de medicina. Suspèn otorrinolaringologia. En 1940 aconseguix el títol amb una tesi titulada "*Psicoanálisis de los sueños*". Se allunya dels postulats freudians.

L'experiència en la difusió de la psicoanàlisi a Madrid li va servir per a evitar els mateixos obstacles a B. Aires.

*"Tuvo cuidado de no repetir lo que veía claro un error de estrategia. Así que evitó cuidadosamente a los psiquiatras"*²⁰

Garma i Mira s'instal·len en Argentina (1936) Argentina s'interessa por Freud; després arribarà el treball de Lacan gràcies a Masotta que fundà en 1974 La Escuela Lacaniana de Buenos Aires.

Analitza a molts psicoanalistes: Jerónimo Molina, José Solís, Mariano Bustamante. Participa i col·labora en cursos organitzats per Dr. Rodríguez Láfora i la Càtedra de Marañón. Madrid podria haver estat "*la pequeña Viena*". Aquest grup madrileny (Ramón del Portillo i Jerònim Molina) contacta amb la Societat alemanya de Psicoanàlisis. Ell els deriva a Alemanya, on es troben amb a la Dra. Steinback que posteriorment ve invitada a Madrid a formar un grup de psicoanalistes (aquesta parlava espanyol, doncs va ser institutriu dels fills del Dr. Marañón.)

En 1952, torna a Espanya. És importantíssim el seu paper en la refundació de la Psicoanàlisi a Espanya. Són els anys 40. Nájera i López Ibor menyspreen la Psicoanàlisi.

Dóna conferències en Facultats de Medicina de Madrid. Va ser membre de la Associació Psicoanalítica de Madrid.

---

²⁰ CARLES, F.; MUÑOZ, I.; LLOR, C.; Marse, P. *Psicoanálisis en España 1983-1968*. Asociación Española de Neuropsiquiatría. Estudios. pàg. 143.

TERCERA ETAPA. INSTITUCIONALITZACIÓ.

Sarró

Sarró no ha contribuït a consolidació de la psicoanàlisi. Va anar varies vegades a Viena (possiblement 3), la tercera en 1931 o 1932. Va estar analitzat per Helene Deutsch de 1925 a 1927. Sarró té un certificat del **Lehrausschuss der Wiener Psychoanalytischen Vereinigung** (Instituto de la Sociedad Psicoanalítica de Viena), fundat en 1932, amb data de 21 de novembre de 1933. En ell H. Deutsch acredita que ha cursat del 25 al 26 y del 26 al 27

<p style="text-align: center;">LEHRAUSSCHUSS DER WIENER PSYCHOANLYTISCHEN VEREINIGUNG Leitung: Dr. Helene Deutsch Wien, Wollzeile 38 Telefon R 21-5-65 Wien, 21 November 1.933</p> <p>Sirva ésta para certificar que el Dr. en Med. Ramón Sarró de Barcelona trabajó en el Lehrausschuss der Wiener Psycho- analytischen Vereinigung desde octubre de 1925 a junio de 1926 y unos meses más en el curso 1926/1927. El Dr. Sarró se sometió con fines didácticos a análisis por unos meses y con provecho y dedicación siguió los cursos teóricos y los seminarios. Además, analizó dos casos bajo control durante varios meses en el Ambulatorio. También participó activamente y con éxito en las discusiones científicas e hizo presentaciones en las sesiones de los seminarios nocturnos. Por un acontecimiento familiar imprevisto, desgraciadamente, se vio obligado a interrumpir su formación.</p> <p style="text-align: center;">Por el Instituto, Helene Deutsch</p> <p style="text-align: center;">Sello del Instituto</p>
--

Sarró va a Àustria de 1925-1928 a analitzar-se amb Freud. Freud li recomana H. Deutsch. Sarró resumirà més tard: "*La meva va ser una psicoanàlisi frustrada*". Introducitor dels "electroxocs" a l'estat espanyol i crític dels fàrmacs.

Sarró se decanta per Jung, la doctrina del qual era més assimilable. Augura la caiguda de Freud. López Ibor se inclina cap a la psiquiatria; Sarró de vegades parla de la supressió del discurs psicoanalític i de la seva positivitats (eclectic). Sarró marca les pautes de la psicoteràpia a Catalunya, reconeix la seva base psicoanalítica, però rebutja la teoria freudiana: "*Freud lo sitúa todo en el inconsciente*". "*El Edipo no existe*".

Va donar una conferència junt amb Mira sobre "*Sigmund Freud y Viena*" en l'Ateneu Barceloní. Sarró pronuncia la frase "*Me gustaría que se me recordara más como parricida de Freud que como alumno*".²¹

En una entrevista a Sarró feta per M.D. Muntané en "*El Médico*" 17-01-1986 aquest manifesta que la ambivalència de Sarró cap a Freud és fruit del rebuig de Freud excusat en "*falta de horas*" com a motiu per a no acceptar-lo a anàlisi. L'insta a que no per això ha d'abandonar: "*Lassen Sie sich dadurch in Ihrer*

²¹ Campos i Avillar, J., Del sueño de Irma al sueño de Mira: ¿Sueños profesionales?.
<http://www.acheronta.org/sumarios/acheronta7.pdf>

Absicht eine solche Analyse zu machen, un eventuell nach Wien zu Kommen, nicht stören" (Carta de Freud a Sarró: 10/11/1.925).

És derivat a Helene Deutsch. No es va analitzar amb Wilhelm Reich pels seus alts honoraris.

Sarró diu no haver-se enamorat de H. Deutsch i que Freud era una fantasió suggerionat per les histèriques.

Per a Sarró seria un greuge comparatiu. El fantasma del que va passar amb Victor Tausk segurament va rondar l'anàlisi de Sarró amb Helene Deutsch. Amb aquesta va tenir una transferència negativa i no va acabar el seu anàlisi didàctic. En certa manera el seu desig de ser analista va acabar malament.

La figura de Sarró en 1933 es decisiva. Per una part invita al canvi del discurs analític afirmant que així es perpetuaria a Freud. Per a ell, que desenvolupa la psicoteràpia en Catalunya, diu que aquesta es basa en la psicoanàlisi, però rebutja la teoria freudiana, perquè Freud ho situa tot en l'inconscient.

Ferenzi visita Espanya en 1927 i pregunta a Sarró per la conquesta de Espanya per a la psicoanàlisi... entre moltes raons diu "*Mire, es que aquí estoy solo*"

1958 Sarró, López Ibor, Lain Entralgo, Vallejo Nájera, contacten amb mitjans psicoanalítics vienesos i alemanys introdueixen l'obra freudiana provocant la crisi de certs conceptes mèdics.

1978: Pere Bofill cita a Emili Mira i reconeix la seva tasca en la divulgació de la psicoanàlisi en la Càtedra de Psiquiatria de Barcelona.

Invita a Lacan, 1972 al Col·legi de metges de Barcelona (pasó sin pena ni gloria). Lacan ja va estar a Barcelona al 1958: IV Congrés de Psicoteràpia: "*La psychanalyse vraie et le fause*"

Sarró va cometre l'error de molts, prendre la psicoanàlisi com a un mètode més de l'arsenal.

Pensa que la psicoanàlisi és una obra acabada i que cal una revisió, doncs ha acabat la seva capacitat creadora. Sempre s'arriba a les mateixes conclusions.

Els seus conceptes han deixat de pertànyer a la clínica i formen part d'una teoria. Prefereix l'antropologia filosòfica o la social que dóna una nova concepció a l'essència de l'home.

Sarró dirigeix l'editorial Miracle inicia una col·lecció: Biblioteca de Psicoanàlisi y Caracteriología. Publica "*Lo vivo y lo muerto del Psicoanálisis*" de López Ibor.

Comenta Juan Campos y Avilliar: "*...que la psicología médica nos la dio un cura que era médico y en el último años de carrera 1950-1951, se estrenó el Dr., Sarró como catedrático. Asistí a una clase, no hacía falta, se aprobaba por jubileo como el resto de las "Marias"*

López Ibor

La figura més rellevant de la psiquiatria espanyola. S'especialitza en París (Salpêtrière) y Munich. Obté la Càtedra de Santiago de Compostela y director del Manicomio Provincial de València en 1933. Introdueix l'anàlisi existencial i la

fenomenologia de Jaspers. Distanciador i escèptic de la psicoanàlisi. Publicà *"Freud y sus ocultos dioses"* (1975)

En la seva obra *"La agonía del psicoanálisis"* (1951), Ed. Austral, diu que parla de la íntima *"desazón"* (agonia vol dir lluita) en el sentit de Unamuno. S'ha apropiat a l'ànima humana per a arrancar-li el seu secret, però s'ha conformat amb un petit botí. Cal revisar-ho profundament. Davant la inicial sorpresa, seducció y repugnància que desperta, cal una feina depuradora. Cal per tant una antropologia existencialista, com Sarró Freud ha pecat de dogmatisme i ha desencadenat l'heretgia. López Ibor, aprova i critica, alaba i desmitifica, s'apassiona i el jutja.

La seva història amb Carlos Castilla del Pino és digna de ressaltar.

Castilla del Pino, és eclèctic, comentava les idees que arribaven de França. Es decanta cap a la Psiquiatria. Cita la tesi sobre la paranoia de Lacan.

Era en relació a la càtedra de psiquiatria de Salamanca que havia restat deserta (1956), es convoca concurs al 1959. Tots deien que era cosa meua (Castilla del Pino). Camilo Alonso Vega, Ministre la Governació (Sanitat depenia de Governació) seguia les oposicions molt a prop. Vallejo Nájera deia que tot estava clar. El cinquè exercici (explorar un cas clínic sense dades) davant públic. López Ibor em diu en privat: *"Mire usted, Castilla, la cosa está muy clara para usted, y por eso espero que nos conceda que el quinto ejercicio se lleve a cabo a puerta cerrada, porque ya sabe usted, Llaveró (...) no tiene experiencia de enfermos y tememos que ante el tribunal y el público la cosa sea muy violenta (...) él es mayor."* Castilla va consentir. *Fue una encerrona.* La plaça va ser per a Llaveró, sembla ser dit per Ibor que van ser pressions de l'Opus.²²

Carlos Castilla del Pino (1922) dice de Lacan:

*"Un personaje al que yo detestaba por lo que tenía de impostor (impostura de un listo, claro, porque de lo contrario el "Charlacaneo" no habría gozado de tanto éxito".*²³

Respecte a la càtedra, torna a repetir-se dotze anys més tard amb la de Sevilla. Castilla agafa els seus apunts, s'acosta al tribunal, dóna les gràcies i diu *"Ahora que he sido suspendido y no puedo dar la lección preparada para el tercero, les dejo las fichas para que aprendan psiquiatría"*. El fet va produir aldarulls a la Facultat i la intervenció de les forces d'ordre.

Enrique Pichón de Rivière

(1907-1977). Neix a Ginebra. Metge, permet a Masotta parlar de Lacan. Pichón havia estat proper al surrealisme, a la pintura moderna, al cinema. Tenia gran documentació sobre Lacan i dedicatòries.

Dalí

---

²² Castilla del Pino, C. *Casa del Olivo*. Autobiografía (1949-2003). Ed. Tusquets, pàg. 255.

²³ A propósito de la necrológica que redacté para el País del 16 de Septiembre de 1981.

Edward James, mecenes d'en Dalí li acompanya el 19 de juny de 1938 a l'entrevista que els havia concertat Stephan Zweig. En aquell moment Dalí fa el famós dibuix a llapis de Freud.

Freud no vio dicho dibujo, se lo impidió Zweig, por su estado. Sembla ser que el quadre que va impressionar a Freud va ser: La Metamorfosis de Narciso" que fa dir a Freud "Seria interessant investigar analíticament com va arribar l'artista a pintar aquell quadre".

Dalí llegia a Freud en la Residència d'estudiants. Escriu la seva "Paranoia Crítica" per la qual es va interessar Lacan quan va aparèixer en "L'Anne Pouri"²⁴ en 1929.

"Mirando de interesarlo -cuenta el propio Dalí de su entrevista con Freud- le expliqué que no se trataba de una diversión surrealista, sino que era realmente un artículo ambiciosamente científico y repetí el título, al tiempo que lo señalaba con el dedo. Ante su indiferencia imperdonable, mi voz se hizo involuntariamente más aguda y más insistente. Entonces, sin dejar de mirarme con tal fijeza que parecía que en ella convergiese todo su ser, Freud exclamó dirigiéndose a Stephan Zweig: **"Nunca he visto un ejemplar más completo de español. ¡Qué fanático!"**²⁵

Dècada dels quaranta

Els especialistes estan exiliats. Les reformes creades en la República es desmantellen. El professorat és depurat. No havia Càtedra de Psiquiatria en la Universitat Espanyola. La de Barcelona de Mira i López ja no existia. La formació acadèmica era subministrada per religiosos però en assignatures com Deontologia Mèdica y Medicina Legal. Una orientació tomista per a els fets psíquics. "Yo recuerdo que teníamos una asignatura de Deontología Médica en donde se hablaba de psicoanálisis pues casi como de la introducción a la perversión. La daba un jesuita, el padre Casas, con unos criterios muy de vieja escuela, muy preconciarios", manifiesta Folch Mateu.

²⁴ ROUDINESCO, E. *Historia del psicoanálisis en Francia en 1929*. (Véase Roudinesco, E. *Histoire de la Psychanalyse en France II*, 1925/1985 Seuil, Paris, 1986, pg. 125.

²⁵ Véase "Vida Secreta de Salvador Dalí". (1942, Figueras, DASA, 1981.

“La relación académica de la psiquiatría con el psicoanálisis se reducía a un anatema en la universidad de posguerra”. Bofill

El biologisme imperant va produir una reacció contrària en els joves psiquiatres que van començar a interessar-se per la psicoanàlisi. La pràctica no coincidia con la teoria; era el biologisme de López Ibor. Acaben d'aparèixer els psicofàrmacs ('40). López Ibor i Nájera es disputen Madrid. Kraepelin, Bleuler, Jaspers són els autors de referència.

Calia endinsar-se en un nou món desconegut, tot era com un repte.

La doxa oficial pensa que s'ha de crear una psiquiatria que vagi bé al Régimen i ho fan enclaustrant-se. Així es manifesta Lopez Ibor al constituir-se la Sociedad Española de Neurología y Psiquiatría:

*“Nuestra guerra victoriosa de liberación... ha permitido la reanudación de la buena y auténtica tradición cultural española. Por otro ha logrado el descuaje de lo que en ella había de advenedizo y poco consistente...”*²⁶

Institucionalment als anys '40 no hi cap reconeixement de cap grup, no hi ha cap psicoanalista de l'API. Dels analitzats per Garma (Solís, Bustamante y Molina Nuñez), només aquest últim segueix.

En 1940 es crea la Sociedad Española de Neurología y Psiquiatría, que presideix López Ibor i com a vice-presidents Vallejo i Sarró. La seva finalitat és impulsar la psiquiatria.

---

²⁶ CARLES, F.; MUÑOZ, I.; LLOR, C.; MARSET, P. *Psicoanálisis en España 1983-1968*. Asociación Española de Neuropsiquiatría. Estudios. pàg. 143.

Madrid

Jerónimo Molina Núñez

Blanca (Murcia) 1907

Forma part dels alumnes de la Residencia de Estudiantes (Severo Ochoa, Buñuel, Lorca, Dalí...)

Amb una beca d'ampliació d'estudis va al Manicomio de Ciempozuelos, coneix a Sacristán. És del grup de Láfora que dirigia l'Hospital de Madrid.

En 1947 dirigeix El Hospital Psiquiátrico de Guadalajara. Va a Buenos Aires a trobar-se amb Garma i continuar l'anàlisi aturat durant la guerra (no s'analitza amb Garma, sinó amb un dels seus deixebles) Té problemes amb els psicoanalistes argentins, que no li donen recolzament davant la mort del seu pare i que qualifiquen a la seva núvia: *Tiene cara de tonta*; confonen atenció amb masoquisme i sinceritat amb interpretació.

Torna a Espanya i posa de nou en marxa la psicoanàlisi. Reprèn la seva a Berlín. Junt amb R. Del Portillo gestionen l'arribada de Margarita Steinbach i la formació d'un nou grup en Madrid.

En el seus viatges de Madrid a Guadalajara aconsegueix interessar per la psicoanàlisi a **Mª Teresa Ruíz**, jove pedagoga, inspectora de ensenyament. Aquesta es psicoanalitza i formarà part de la Societat Luso-Española de Psicoanàlisi.

Ramón del Portillo, és també deixeble de Láfora. Molina el convenç d'anar junts a Berlín (1949) i contacten amb l'AP Alemanya.

Molina s'analitza amb Müller i Portillo amb Margarita Steinbach.

Portillo proposa que Margarita Steinbach vingui a Espanya com a analista didacta (1951). Molina mentre tant roman a Berlín amb el seu anàlisi personal. Es converteix en el primer psicoanalista espanyol amb reconeixement oficial després de la guerra, pertanyia a la Societat Psicoanalítica Alemana.

Catalunya

La societat catalana va ser més oberta que la madrilenya. Havia estat formada per Mira i López abans de la guerra i per Sarró després, malgrat que aquest però, critica obertament la psicoanàlisi i s'obre a l'existencialisme.

Hi ha molt d'interès per Freud, per la formació alemanya, pel surrealisme..., molts van començar a analitzar-se.

En 1947 alguns interessats en les obres de Freud, es rebel·len contra l'academicisme dels '40 i de forma autodidacta s'organitzen i es formen grups d'estudis humanístics sota el nom de "*Erasmus*" El Centre de Estudios Antropológicos y Humanísticos Erasmo (E. Grañén, J.R, Otaola, R. De la Vega, Miret, C. Ballús, J. Obiols, P. Bofill y P. Folch Mateu). El Centre d'Estudis Psicoanalític es reunia als soterranis de la Clínica Barraquer. Ramón Otaola y Enrique Gañén a inicis dels '50 van fundar el Instituto de Medicina Psicoanalítica, primera organització analítica en España²⁷

El grup Erasmus busca formació fora d'Espanya.

El grup de Barcelona

---

²⁷ Segons Juan Campos Avillar. O.c.

Decideixen la formació analítica, però no hi ha lloc a Espanya, tot significava molt d'esforç en temps i economia... per a ser de l'IPA.

Bofill, Folch i Corominas sol·liciten de la Comisión de Enseñanza de la Sociedad Psicoanalítica de París ser admesos com a candidats en formació. El tribunal format per Lacan, Natch, Bouvet, Schulumberger, Cenac els accepta. Uns s'analitzen en Suïssa i Corominas en París.

Bofill i Foch van a França a formar-se. A Espanya encara no ha arribat Margarita Steinbach. Contacten en França amb la Sociedad Psicoanalítica de París. Decideixen anar analitzar-se.

Bofill, era deixeble de Sarró.

Amb una beca va anar a París a la Clínica Bonneval, (1951) i amb Delay (1952). S'analitza en Suïssa amb Odier primer i després amb Krapf i Reding. És acceptat com a membre de la Societat Suïssa de Psicoanàlisi el 25 de Març del 1956, amb un treball sobre "*Anorexia Mental*".

Pere Folch i Mateu

S'havia format a París, amb Delay, H. Ey, Ajuriaguerra. Folch també s'analitza amb Odier. Supervisa amb De Saussure i es fa membre igualment amb un treball sobre la neurosis homosexual.

A part d'aquests es formen en Suïssa Terttu Eskelinen, dona d'en Folch i Núria Abelló, casada amb Bofill; també Jesusa Pertejo y José Rallo. Rallo contacta amb Heri Ey aprofitant que l'agraden les curses de braus.

Julia Corominas

Intentà analitzar-se amb Anna Freud en Londres. Al final ho farà amb Margarida Steinbach. A la seva mort, va a París i continua amb Bouvet.

Es forma en la Tavistock Clinic,²⁸ més tard torna de Londres i contacta amb Sarró.

Quan tornen de França tornen a la seva feina:

Bofill a l'Hospital de San Pablo

Corominas al Centre de Paràlisis cerebral de Montjuïc.

Pertejo a València.

Rallo a Madrid.

Bofill des de Suïssa es posa en contacte amb Margarita Steinbach per a valorar la possibilitat d'integrar-se en a IPA. Troben moltes dificultats.

Bofill espera presidir l'IPA. Existia l'Asociación psicoanalítica Española (Portillo era el President) però no és reconeguda per l'IPA on era Hartmann de president.

Entre les escoles Argentina i Francesa existien diferents postures teòriques. Bofill no està gaire d'acord amb el grup de Garma i és per això que pensa en crear la Societat Luso-Española de Psicoanàlisi (Garma donava massa importància al simbolisme en psicosomàtica)

Anys 50

---

²⁸ La Tavistock Clinic (1920) era pera a malalts ambulatoris. Tractament psicoanalític. Herència institucional de M. Klein.

Els càrrecs estan distribuïts:

Sarró en la Càtedra de Barcelona. Alberca en Salamanca. Vallejo Nájera en Madrid; posteriorment l'ocuparà López Ibor, quan es jubila Nájera.

Arribada de **Margarita Steinbach**

En 1950, gràcies a Portillo y Molina i amb la intenció de difondre la psicoanàlisi a Espanya inviten a Steinbach. Per a ser reconegut com a grup havia de tenir una didacta amb residència al país.

Ja havia estat a Espanya com a professora de l'Institut d'alemany de Madrid en 1921-1926. Dóna alemany als fill de Marañón.

Analitzada per Dr. Bally forma part de la SPA. Té molt de prestigi en el tema cultural i per la ortodòxia analítica. Havia estat amiga de Garma qui també l'anima a venir.

Arriba a Madrid el 8 de Març de 1951. Portillo s'havia analitzat amb ella. Al poc temps ja té 16 anàlisis didàctics en joc des de 1951 a 1954.

Ramon del Portillo, Eduardo Blaise (metge), Mª Teresa Ruíz (Inspectora d'educació). Dr. Rof Carballo, Lorenzo Frutos, María Luisa Herreros y Sánchez Medina. Carolina Zamora, Julia Corominas (sols mig any degut a la mort de Steinbach), Luis Escolar, (professor de Psicologia de México), Jesusa Pertejo (metgessa de Salamanca, que treballarà molt en Barcelona) y Mariano Veiga (psiquiatra de Madrid, que marxarà a EE.UU)

Enfrontaments

Margarida Steinbach rep un anònim on es acusada de haver tingut a veure amb l'aparició d'uns cadàvers en la seva casa de Berlín. La policia alemanya descobreix que ha estat Molina l'autor de l'anònim.

Acusa de calumnies a la psicoanalista i a Portillo en el moment de constituir la Societat Espanyola de Psicoanàlisis.

La Societat es constitueix en 1954, el 26 de Març i es disgregarà ràpidament passant els seus membres a la societat Luso-Espanyola de Psicoanàlisis

El 9 d'abril de 1954 mor Margarita Steinbach en fosques circumstàncies, ambient que esquitxa a la psicoanàlisi. Es silencien els motius de la mort. Desapareix la didacta, desapareix el grup. Molts tornen a buscar a Garma.

El grup de Barcelona invita a francesos i suïssos: Diatkine, Bouvet, Nacht, De Saussure.

En 1958 Bofill organitza un seminari de textos de Freud en la Universitat. És la primera vegada que això passa.

En 1959 es reconeix oficialment al grup de Barcelona per l'API, amb el nom de Sociedad Luso Espanyola de Psicoanàlisis. Publica articles en "Anales de la Medicina: Sección Psiquiatría y psicoanálisis. La psicoanàlisi entra als hospitals i en la càtedra de Psiquiatria.

Ramón Portillo i Mª Teresa Ruíz de Madrid, s'incorporen en 1958. Després s'uneix el grup Peña Retama.

Els membres:

Pedro Folch i Mateu (Secretari)

Pedro Bofill i Tauler (President)

Abelló, Corominas, Dos Santos, Pertejo, Rallo, Ruíz, Portillo, Zamora. Com a numeraris, Garma i Diatkine.

L'associació es basa en tres pilars bàsics:

- Anàlisi didàctic.
- Formació teòrica
- Supervisió de casos clínics.

Bofill pensa que la psicoanàlisi a França valora massa la castració i el silenci de l'analista. Havíem d'interpretar més. Bofill, busca ampliar estudis i escriu a Hanna Segal a Londres i a Winnicot, Lebovici (França) Montessori (Holanda) Hi ha una escissió en la Societat Lusa, que es divideix en dos grups. Un a Barcelona i un altre a Madrid i es crea la Sociedad Española de Psicoanálisis en 1967.

Resumen institucional

Ortaola i Grañon que no havien marxat d'Espanya funden El Instituto de Medicina Psicoanalítica.

Portillo, presidia La Asociación Psicoanalítica Española, sin reconeixement institucional per part de l' IPA (presidida per Hartman)

Hi ha dos grups, un a Madrid i l'altre a Barcelona. El de Madrid aprofita l'arribada de Margarita Steinbach i funda el 26 de març de 1954 La Asociación Psicoanalítica Española, que es disgregarà ràpidament.

El grup de Barcelona demana reconeixement a l' IPA que els hi diu que continuïn amb la seva formació.

A la mort de M. Steinbach Portillo i Teresa Ruiz, busquen a Garma a Argentina. Julia Cornominas va a París. El Dr. Tomás de la Sociedad Argentina ve a Espanya a analitzar.

El Grup de Barcelona, a través de Bofill fa tràmits per a crear la Societat Luso Española de Psicoanálisis; tenen diferències teòriques amb Garma i el grup argentí (massa interpretació simbòlica en psicossomàtica).

El grup és reconegut per l'IPA en 1959 com a Societat Luso Española de Psicoanálisis. Se incorporen Portillo i Corominas del grup de Madrid. Unificació.

Apareix el Grup Retama.

La Societat Luso Española de Psicoanálisis es dissol i es crea la Societat Española de Psicoanálisis el 26 de Julio del 67

Madrid

La psiquiatria espanyola acceptava als psicoanalistes i els invitava a conferències (López Ibor), però tots pensaven que aquesta impedia la difusió psicoanalítica. Tots atacaven a López Ibor com a paladí d'aquest rebug. En una ocasió digué: *"A mí me costaría muy poco trabajo destruir al grupo psicoanalítico"*.

Es limitava la psicoanàlisi a una pràctica privada, institucionalment morta, era la queixa general dels uns i dels altres.

Un fet que ho explica tot és que López Ibor escriu *"Lo vivo y lo muerto del Psiconálisis"* en 1933, doncs bé, se segueix reimprimint fins 1988 (52 anys)

Sarró pensava que era l'hora de que la psicoanàlisi arribés a la Universitat. La psicoanàlisi, tal com temia Freud cau en mans de la medicina. La por de Freud a que la psicoanàlisi restés devorada per la psiquiatria:

1926: *"No creemos deseable, en efecto, que el psicoanálisis sea devorado por la medicina y encuentre su última morada en los textos de psiquiatría en el capítulo sobre la terapia y entre métodos tales como la sugestión hipnótica, la autosugestión y la persuasión"*²⁹

Freud en 1918, parla de la psicoanàlisi exclosa de la universitat; diu que s'han de formar associacions que supleixin aquesta funció en la formació d'analistes. Fins ara només resta inclòs com a coneixement de "*psicologia profunda*" en la formació dels psicoterapeutes. La formació analítica no és la transmissió d'un saber constituït, sinó la posta en joc de les estructures inconscients i reinventar en el cas de l'analista la seva posició com analista. A manca d'universitat es creen associacions de formadors d'analistes, malgrat que algunes s'han tornat universitàries.

Anys 60

Han aparegut els psicofàrmacs. Fruit de maig del 68 arriba l'Antipsiquiatria i apareix la psiquiatria comunitària.

Juan Obiols i Vié junt amb Sarró eren el grup rellevant en Barcelona. Obiols tenia fama de rebre molts de pacients, cosa que criticava Sarró:

"Obiols nos llevó a su consulta (...) además de su despacho había una serie de camas separadas por mamparas (...) se tendían los pacientes y se les inyectava en vena algo que les sumía momentaneamente en un sueño ligero (...) se despertaban y se iban" .³⁰

Li van comentar que se'ls injectava pentotal, fàrmac que produïa una lleugera eufòria i sensació de benestar.

Era un escàndol conegut per tots que ningú s'atrevia a denunciar. El propi Sarró va dir que era igual que feien a Madrid, referint-se a López Ibor inyectando acetilcolina.

Peña Retama

Era un grup assistencial psicoanalític creat en 1962, en Hoyo de Manzanares (Madrid) Fundat per Molina Núñez que havia estat expulsat de l'A.P. Alemanya. Molina havia estat format amb Laforgue (neopsicoanalista). La seva dona Mariana Prado, treballa amb el grup malgrat no tenir titulació. Posteriorment ho fa. Per això no apareix entre els fundadors.

El grup no creia en la prescripció de fàrmacs. Ingressaven psiconeuròtics, neurosis de caràcter i psicossomàtics.

De 1965 a 1975 Es construeixen psiquiàtrics en Sevilla (Bélera) i Madrid (Alonso Vega)

Institut de Psicoterapia analítica de Madrid

---

²⁹ FREUD, S. *Análisis profano*. O. C., T. III. Biblioteca Nueva. Pàg. 2911

³⁰ CASTILLA DEL PINO, C. *Casa del Olivo. Autobiografía* (1949-2003). Ed. Tusquets.

Creat per Molina. Formació teòrica en la línia de E. From, K. Horney i S. Ferenczi.

L'Asociación Española de Psicoterapia analítica editava la revista Española de Psicoterapia analítica.

En Argentina s'esborra la psicoanàlisi en 1930 i avancen les idees de Paulov. En Espanya retrocedeix per qüestions religioses. 1942 Es fonda la Asociación Psicoanalítica Argentina (Garma, Celes, Cárcamo, A. Rascovsky, E. Pichon, María Glas de Langer). L'APA es dissol motivat per les diferències respecte a la neutralitat de l'analista. Es divideix en Plataforma i Documento (1972).

"*El psicoanálisis y la vida moderna*" (Miracle 1933) s'edita amb pròleg de Ramón Sarró. Es tracta de la primera aproximació a Freud innovador. La cura sense pulsio de mort, controlant el gaudi, identificació a la bondat de l'analista.

Els anys 70 estan dominats per la psiquiatria de la IPA. A partir de 1975 s'inicia una nova etapa a partir de la transmissió de l'ensenyament de Jacques Lacan i el retorn a Freud.

Fins a 1981 no apareix en Barcelona "*Sinthoma*" la primera revista psicoanalítica que s'edita. Després vindran "*Tyché*", "*Serie Psicoanalítica*", "*Otium Diagonal*", entre 1981 i 1983. Massa temps de silenci.

La Llei d'Educació i la creació de Noves Universitats autònomes permet l'inici de l'ensenyament de la psicologia a les universitats. Al començament com Escoles Professionals per a graduats, després com a especialitat de Filosofia i finalment com a Llicenciatura amb Facultat. Les organitzacions psicoanalítiques en la Península Ibèrica son tres: La portuguesa se diferencia de la espanyola i aquesta canvia de nom i agafa com a seu Barcelona, Madrid se diferencia de la espanyola i agafa nom propi. En 1970 s'estableix en Barcelona L'Institut de Psicoanàlisis.³¹

Masotta

(08-01-30; el 13-09-79 Mor a Barna)

Aquests anys '70. Angel Garma és el primer espanyol membre de l'A.P.I. 1975 marca l'inici de l'ensenyança de J. Lacan, gràcies a Óscar Masotta. Aquest és, filòsof distant de l'APA i de la psicologia. Masotta era proper a la fenomenologia, a Sartre, a Merlau-Ponty, Lévi-Strauss. Aportava un discurs llunyà la medicina. En 1974 fundà l'Escola Freudiana de B. Aires (amb 18 firmes més). Masotta diu que la psicoanàlisis queia molt bé a la cultura espanyola –y no a la psiquiatria espanyola- manifesta Germán García.³²

1972 Ramón Sarró invita a Lacan al Col·legi de Metges de Barcelona "*Pasó sin pena ni gloria*"

---

³¹ Mencionado por Juan Campos i Avillar. Artículo de internet " Caleidoscopio histórico de la SEPTG. Recuerdos, Olvidos y Reminiscencias, o la SEPTF y "sus viejas historias".

<http://www.bibliopsiquis.com/miraylopez/caleidoscopio.htm>

³² GARCIA, G.L. *El psicoanálisis del castellano*. Julio 1980. Ed. Argonauta.

1974 "*Freud de turismo en Espanya*", es un comentari del recorregut de Masotta per Espanya fet per Federico Jiménez Losantos en "*Revista de literatura*, nº 11 76/77, on col·laborava amb Alberto Cardín. Aquest i Jiménez Losantos continuen des de la revista Diwan la seva propagació de Freud a través de Lacan. Aquests junt amb Marcelo Ramírez Puig inviten a Masotta. La història continua amb Masotta per Barna, Madrid, Vigo, Granada, Màlaga, Sevilla.

Comenten que la cosa és seriosa. Conferències en l'Institut Alemany. Les obres de Freud estan traduïdes por D. López Ballesteros y de Torres, mentre que en França encara no. Si podem dir que de l'arribada de la psicoanàlisis via Alemanya va ser un fracàs, per igual pren un nou camí via França amb l'ensenyament de Lacan.

1977 es funda la Biblioteca Freudiana de Barcelona.

1978 en fundació Miró organitza la Biblioteca Freudiana de Barcelona.

1979 "*El viejo topo*" (nº 30, marzo, 1979) presenta un reportatge sobre Sartre en "*Dossier Freud*", un discurs freudomarxista.

En les últimes jornades (la III, 1980) Masotta ja havia mort. Alguns volien esborrar-se després d'haver-se fet un nom.

Girona

Relato cronològicament alguns fets puntuals de l'arribada de la psicoanàlisi a Girona³³

Les primeres activitats a les Comarques Gironines que es poden considerar sota l'enfoc Psicoanalític:

1975 Carles Frigola Psiquiatra existencial de Figueres. A l'estiu, ve la filla de Wilhem Reich, Eva Reich, a impartir el curs sobre Psicoteràpies trans-ergonòmiques (normes que regulen l'activitat humana). Ho inicien junts Carles Frigola i Pilar Castro amb trobades de caps de setmana i xerrades de formació. Van fundar la "Comunidad Terapèutica Existencialista" en Figueres 1978-80.

1976 Durant la Setmana Santa: a Castelló d'Empúries es reuneixen Bonaventura Font, Joaquim de Toca i un petit grup. Ve Pierre Bauer Psicoanalista d'Estrassburg. A Barcelona es fan seminaris a la Biblioteca del Consolat Alemany.

1977 Mes de Juliol, Ignasi Sala, encara resident a Estrassburg, fa seminari al Psiquiàtric de Salt, sobre la introducció als Escrits de Lacan. Es continuà d'una manera intermitent en alguns altres encontres.

És el moment d'auge de l'Antipsiquiatria: (Bassaglia, Laing-Cooper,...) de la psiquiatria comunitària com la de Francesc Tosquelles i/o dins del món dels educadors especialitzats a França (psicoanàlisi en extensió)...

1976-77-78.

Coincideix amb el canvi democràtic. És l'arribada d'Óscar Massotta. Com molts d'altres psicoanalistes argentins que han anat aterrant a Barcelona molts d'ells. Massotta fa grups de formació simultàniament a La Corunya, Barcelona, Girona ... A Girona reuneix diferents persones interessades al Seminari diocesà cedit pel Bisbat. Després aquests encontres acabaran celebrant-se a casa d'en Manel Palahí.

1980. El 29 de Febrer a l'1 de març es celebren les Jornades de L'Associació Espanyola de Neuropsiquiatria a Girona. Al anys 80, Emília Ros, col·labora a la Ràdio (Radiocadena a Girona) en programes divulgadors sobre temes de salut psíquica; a l'estil del que havia fet Francoise Dolto a França. És de les primeres psicoanalistes a Girona. Fa mitja setmana entre Girona i Barcelona.

1984, Es crea a l'Octubre L'Associació de Psicoanàlisis "Centre d'Estudis Freudians" reconeguda el 22 de Novembre. El 4 d'abril de 1987 es fa la I Trobada de Psicoanàlisi a Girona: "*La Psicoanàlisi en l'actualitat: Clínica i Pràctica*".

1987-90 Aixoplugat als locals de l'Associació SERGI de Girona, Ignasi Sala dicta el Seminari sobre "L'Angoixa". Després segueixen als 1990-

---

³³ Agraïxo la col·laboració sempre desinteressada de Manel Palahí i Fàbregas, amic i psicoanalista. Ell ha fet l'esforç de recordar els fets, però encara guarda els afectes d'aquella època. Aquests afectes formen veritablement la història.

92 el seminari sobre “La Ética en Psicoanàlisi”; i 1992-95 seminari sobre “La Transferència”.

1991-92, també a la Seu de SERGI es fan seminaris:

1990 – 1992 Lectures de Freud: Liliana, Narcís Borrat, Manel Palahí, Noemí Ruiz...

1991 –1992 Narcís Borrat , Manel Palahí i d’altres creen diferents grups de formació:

a) Grup d’iniciació: 1991- 1993: Lectura sobre Freud “La interpretació dels somnis”

b) Grup de més iniciats: Lectura de Jacques Lacan sobre “L’Angoixa”

1993 1994, Lectura sobre Freud “Més enllà del principi de plaer”

a) Lectura de J. Lacan “La Transferència”

S’hi afegeixen com a docents Adriana Fabiani i Isidre Rebollo.

1992-93, Es realitzen més seminaris: Ramon Martí, Begoña Matilla, Narcís Borrat, Liliana.

1993-94 i 95, En Joel Dör, Jean Spirko, lacanians de Paris, i Víctor Hernandez de la ITPA de BCN, venen a Girona a donar varies conferències al Museu d’art. Organitzades per Josep Mateu i Roberto Goldstein on hi assisteixen psicoanalistes de tot Catalunya.

La universitat als anys 80 era una reserva dominada pel conductisme. Sempre ha manifestat clares resistències al discurs psicoanalític. El Professor Salleras va organitzar un debat sobre “*Psicologia i Psicoanàlisi*” (va posar dos vegades el títol psicologia a la pissarra). D’altres professors permetien tímidament la paraula a la psicoanàlisi com El Padre Coloma, El Dr. González, Jefe del Servicio de Neuropsiquiatria, professor de “*Principios de Psicoanálisis*”, d’orientació jungiana. Si bé alguns cursos l’assignatura de Psicoanàlisi va existir ho va fer creant més interferències que formant adeptes. Professors que no assistien a classe o professors que per necessitats horàries donaven l’assignatura criticant-la obertament. Fa anys que existeixen tímids contactes que mai prosperen i sempre a nivell individual. Tant sols tímides apertures, que com sempre han fet que la psicoanàlisi s’organitzi fora i faci el seu treball d’extensió en grups organitzats.

1995, defenso la meua tesi doctoral en La Universitat Autònoma de Barcelona, sobre el tema: *Fòbia, Histeria de angustia. De la psicopatología al Psicoanálisis*. És la primera que llegeix un psicoanalista gironí. És qualificada *Cum Laude*. Al Diari de Girona surt una referència a ella amb el títol: *La psicoanàlisi torna al seu lloc*. No sabem a quin lloc es refereix aquest lapsus, en temo que al lloc d’on mai ha sortit.

BIBLIOGRAFIA

CAMPOS AVILLAR, J. Artículo de internet “ Caleidoscopio histórico de la SEPTG. Recuerdos, Olvidos y Reminiscencias, o la SEPTF y “ sus viejas historias”.
<http://www.bibliopsiquis.com/miraylopez/caleidoscopio.htm>

CAMPOS, J. Del sueño de Irma al sueño de Mira: ¿Sueños profesionales?
En <http://www.acheronta.org/sumarios/acheronta7.pdf>

CARLES, F.; MUÑOZ, I.; LLOR, C.; MARSET, P. *Psicoanálisis en España 1983-1968*. Asociación Española de Neuropsiquiatría. Estudios.

CARPINTERO, H.; MESTRE, Mª V. *Freud en España*. Promolibro, pág. 51-52. Valencia, 1987.

CASTILLA DEL PINO, C. *Casa del Olivo. Autobiografía (1949-2003)*. Ed. Tusquets

DE LA CAMPAGNE, C. *Historie de la psychanalyse*. “La psychanalyse dans la Península Iberique” Direcció de Rolanda Jacard, Hachette, 1982.

El viejo Topo, número 62, 1981

FREUD, S. Análisis profano. Obras Completas, t. II. Biblioteca Nueva.

GALLANO, C.; SALINAS, J. *Ornicar? 25*. “La psychanalyse en Espagne”, 1982

GARCIA, G.L. *Óscar Masotta y el psicoanálisis del castellano*, Julio 1980. Ed. Argonauta.

GARMA, A. “La vida es Sueño”, de Calderón. En *Los sueños.*, B.A., 1956. Edit. Nova, 3ª edición.

HUERTAS, R. *Láfora, Vallejo Nájera y Garma. Los médicos de la mente. De la neurología al psicoanálisis*. Ed. Novatores.

MARKEZ, I. *El bilbaíno Ángel Garma (1904-1993), fundador del psicoanálisis argentino*. Edita Fundación BBK. Bilbao, 2005.

METGE, B. *Lo Somni*. Edicions 62 i L’La Caixa”. Barcelona, 1980

MILLER, A. *Cinco conferencias caraqueñas*. Ateneo de Caracas, ed.

MIRA LÓPEZ, E. *El Psico-Análisis*, Primera edición, 1926.

MIRA LÓPEZ, E. *Manual de Psicoterapia*, A. López Editor, Bs.As, 1942

MIRA LÓPEZ, E. *Doctrinas Psicoanalíticas*. 1963.

ORTEGA I GASSET, J. “Una primera vista sobre Baroja”. *Revista de Occidente*. En O.C. II. Madrid.

Otium Dagonal, nº 7, Julio de 1984.

Revista catalana de psicoanàlis. Núm. 1 “Inicis del moviment psicoanalític a Barcelona”

ROMAN, E. Pvr. “Psicología de la vida erótica”, en *Criterion*, any V, nº 17, 1919.

ROUDINESCO, E. *Història de la psicoanàlisi en França en 1929* (Véase Roudinesco, E. *Histoire de la Psychanalyse en France II*, 1925/1985 Seuil, Paris, 1986,)

SAEZ A. *Sínthoma*. Núm1. “Apertura de una historia”.

"Vida Secreta de Salvador Dalí". 1942, Figueras, DASA, 1981.